

GERECHTSHOF AMSTERDAM

ONDERNEMINGSKAMER

jaarverslag 2018

Hierbij bieden wij u het jaarverslag van de Ondernemingskamer over het jaar 2018 aan.

Amsterdam, 3 mei 2019

mr. G.C. Makkink
Voorzitter

mr. S.M. Govers
Secretaris

INHOUDSOPGAVE

I.	INLEIDING	4
II.	SAMENVATTING	5
	1. Het jaar in cijfers	5
	2. Opvallende zaken	5
	3. Bezetting	5
	4. Vooruitblik	5
III.	VERSLAG VAN DE GANG VAN ZAKEN	6
	1. Bezetting	6
	2. Over de cijfers	6
	3. Publicatie	8
	4. Zittingsdag	8
	5. Enkele opvallende zaken	8
	6. Cassatie uitspraken in 2018	13
IV.	JAARCIJFERS	14
	1. Algemeen	14
	2. Verzoekschriftprocedures	15
	3. Rolprocedures	20
	4. Overige	20
	5. Doorlooptijden	20
	6. Verzameltabellen	24
	7. Meerjarig overzicht: kerncijfers 2003-2018	28
V.	ORGANISATIE	29
VI.	CONTACTGEGEVENS	30

I. INLEIDING

De Ondernemingskamer behandelt bepaalde door de wetgever aan de Ondernemingskamer toebedeelde geschillen die zich voordoen binnen rechtspersonen. Dat levert ruim 30 over diverse wetten verspreide taken op. Verreweg de meeste zaken worden aangebracht in het kader van het enquêterecht (artikel 2:344 en volgende BW) en het medezeggenschapsrecht (vooral de artikelen 25 en 26 Wet op de ondernemingsraden). De Ondernemingskamer behandelt voorts onder meer in eerste aanleg vorderingen tot uitkoop van minderheidsaandeelhouders (artikel 2:92a, 201a en 359c en d BW) en verzoeken tot correctie van de jaarrekening (artikel 2:447 en volgende BW). In hoger beroep behandelt zij onder meer vorderingen in het kader van de geschillenregeling (artikel 2:335 en volgende BW) en verzet tegen intrekking van overblijvende aansprakelijkheid uit hoofde van een 403-verklaring (artikel 2:404 BW).

De Ondernemingskamer is landelijk bevoegd. Zij maakt deel uit van het gerechtshof Amsterdam. In de meeste aan haar toebedeelde procedures is de Ondernemingskamer de enige rechterlijke instantie in feitelijke aanleg. De procedure bij de Ondernemingskamer wordt gekenmerkt door flexibiliteit, een informeel karakter, deskundigheid en snelheid, dit laatste waar mogelijk en zeker waar nodig. De deskundigheid wordt in sterke mate bevorderd, doordat aan de Ondernemingskamer een aantal raden(plaatsvervanger) verbonden is. Hoewel vanuit het perspectief van de rechtspraak in enge zin leken, beschikken deze raden op de terreinen waarop de Ondernemingskamer bevoegd is over hoogwaardige kennis en ervaring. Hun deskundigheid op onder meer financieel terrein, medezeggenschap en op het punt van *corporate governance* speelt een cruciale rol in de rechtspraak van de Ondernemingskamer. De Ondernemingskamer behandelt en beslist de aan haar voorgelegde zaken, een enkele uitzondering daargelaten, steeds in meervoudige samenstelling: 3 beroepsrechters en 2 raden. Uitspraken van de Ondernemingskamer kunnen diep ingrijpen in rechtspersonen en ondernemingen.

II. SAMENVATTING

1. Het jaar in cijfers

Het totaal aantal ingekomen zaken was in 2018 6% lager dan in 2017 en vrijwel gelijk als het aantal in 2016. Het totaal aantal uitspraken in 2018 is meer dan 15% hoger dan in 2017 en iets hoger dan in 2016. Net als in eerdere jaren, bestond in 2018 het overgrote deel, ongeveer 90%, van de door de Ondernemingskamer behandelde zaken uit enquêtezaken en WOR-zaken. Het aantal andere typen procedures bij de Ondernemingskamer is zowel relatief als absoluut zeer klein.

Meer dan 60% van de nieuwe zaken in 2018 waren enquêteprocedures. Het aantal nieuwe enquêtezaken is lager dan in 2017 en 2016, terwijl het aantal beschikkingen hoger is dan in 2017 en vrijwel gelijk aan het aantal in 2016. Het aantal enquêtezaken dat tijdens of na de zitting is ingetrokken is absoluut en relatief hoger dan in de voorafgaande 2 jaren. Dit duidt op een hoger percentage schikkingen. Ook het aantal verwijzingen naar mediation is toegenomen.

Het feit dat in 2018 niettemin meer beschikkingen zijn gewezen dan in 2017, wordt deels verklaard doordat het percentage toewijzingen hoger is dan in 2017; in 2018 is in het bijzonder het aantal "overige beschikkingen" (aanwijzing van onderzoekers en OK-functionarissen, kostenverhoging, etc.) fors toegenomen als gevolg van het grotere aantal toegewezen enquêtes en onmiddellijke voorzieningen.

Dat in 2018 zelfs het hoogste aantal uitspraken ooit is gedaan, geeft een vertekend beeld. Dit hoge aantal laat zich namelijk deels verklaren doordat in 2018 in "overige enquêtebeschikkingen" in materieel 3 geschillen 21 beschikkingen zijn geteld. Genormaliseerd gaat het om een totaal aantal van 221 uitspraken, een aantal dat in lijn ligt met de jaren voorafgaand aan 2017.

De cijfers met betrekking tot WOR-zaken laten een lichte daling van het aantal ingekomen verzoeken zien. Opvallend is vooral dat het aantal intrekkingen in 2018 weliswaar in lijn is met voorgaande jaren maar dat in 2018 veel vaker pas na de zitting werd ingetrokken, hetgeen ook de stijging van het aantal zittingen ondanks een daling van het aantal ingekomen zaken kan verklaren.

Ten aanzien van de doorlooptijden valt het volgende op te merken. Met uitzondering van uitkoopzaken geldt dat voor alle typen zaken de beslisperiode in 2018 langer was dan in voorgaande jaren. Het hoge aantal uitspraken in 2018 en de uitwerking van het hoge aantal ingekomen zaken in 2017 bieden daarvoor mogelijke verklaringen. Dat de doorlooptijden in 2018 onder druk zouden komen te staan, werd in het jaarverslag over 2017 reeds voorzien.

2. Opvallende zaken

Ook in dit verslagjaar behandelde de Ondernemingskamer een grote variëteit aan zaken. Voorbeelden daarvan staan in hoofdstuk III.5. Een aantal zaken heeft publicitaire aandacht getrokken, zoals de enquêteprocedures met betrekking tot Eneco en met betrekking tot SNS Reaal en SNS Bank. Van belang voor de rechtsvorming waren vooral beslissingen inzake de ondernemingsraad van IND en de ondernemingsraad van Politie Oost-Brabant, waarin het leerstuk van het primaat van de politiek in medezeggenschap aan bod komt.

3. Bezetting

In 2018 was de bezetting van raadsheren in de Ondernemingskamer gemiddeld 5,0 *fte* (effectief 4,9 *fte*). De bezetting van raadsheren kent een lichte stijging ten opzichte van 2017 (effectief 4,77 *fte*) en 2016 (4,88 *fte*). Evenals in 2017 zijn er 16 raden(plaatsvervanger) actief. In 2018 was de bezetting aan secretarissen gemiddeld 5,2 *fte* (effectief 5,0 *fte*); de administratieve ondersteuning bestond in 2018 uit 2 medewerkers (gemiddeld 1,5 *fte*).

4. Vooruitblik

Er zijn geen aanwijzingen dat zich significante wijzigingen in het aantal zaken zullen voordoen. De Ondernemingskamer blijft streven naar een snelle afhandeling van aangebrachte zaken met behoud van kwaliteit. De standaarduitspraaktermijn bedraagt 6 tot 8 weken na de mondelinge behandeling van een verzoekschrift. Een punt van aandacht zal zijn het, waar mogelijk, verkorten van de opgelopen beslisperioden. In dat verband kan het lagere aantal ingekomen zaken in 2018 mogelijk al enige positieve invloed hebben.

III. VERSLAG VAN DE GANG VAN ZAKEN

1. Bezetting

In 2018 was de bezetting van raadsheren in de Ondernemingskamer gemiddeld 5,0 *fte* (effectief 4,9 *fte*). De bezetting van raadsheren kent een lichte stijging ten opzichte van 2017 (effectief 4,77 *fte*) en 2016 (4,88 *fte*). Evenals in 2017 zijn er 16 raden(plaatsvervanger) actief. In 2018 was de bezetting aan secretarissen gemiddeld 5,2 *fte* (effectief 5,0 *fte*); de administratieve ondersteuning bestond in 2018 uit 2 medewerkers (gemiddeld 1,5 *fte*).

2. Over de cijfers

Sinds het jaarverslag 2010 hanteert de Ondernemingskamer een meer gedetailleerde telling van zaken. Cijfers van eerdere jaren zijn daarom niet goed vergelijkbaar. De Ondernemingskamer beoogt zo goed mogelijk inzicht in de vermelde cijfers te bieden. In de loop der jaren is meer aandacht besteed aan de registratie van zaken (zie onder V).

Bij het vergelijken van de cijfers van 2018 met die van 2017 (of eerder) moet bedacht worden dat het hier steeds gaat om kleine getallen. Dat maakt het niet goed mogelijk om, zonder nader onderzoek, aan de verschillen tussen de jaarcijfers conclusies te verbinden. Wel kunnen enkele observaties worden gemaakt.

Algemeen

Het aantal ingekomen zaken kent voor het eerst in jaren een daling ten opzichte van het voorgaande jaar (178 in 2018, 189 in 2017, 177 in 2016 en 168 in 2015). Verwezen wordt naar de verzameltabel "Kerncijfers" met bijbehorende grafiek op pagina 28.

Het percentage WOR- en enquêtezaken van het totaal aantal ingekomen en uitgesproken zaken is onverminderd hoog en schommelt evenals in voorgaande jaren rond de 90%. Het aantal andere typen procedures bij de Ondernemingskamer is zowel relatief als absoluut zeer klein. Het aantal zittingen (100) is iets lager dan 2017, toen het hoogste aantal ooit werd bereikt (105).

Het aantal uitspraken is aanzienlijk gestegen ten opzichte van 2017 en laat ook ten opzichte van de daaraan voorafgaande jaren een stijging zien. Het verslagjaar 2018 kent zelfs het hoogste aantal uitspraken ooit. Dit levert echter een vertekend beeld op omdat de stijging voor een belangrijk deel verklaard wordt doordat in de zaak Aptitude Health B.V. 3 "organisatorische beschikkingen" zijn gewezen met elk 7 zaaknummers; dat zijn volgens het registratiesysteem 21 beschikkingen, maar in een meer realistische telling 3 beschikkingen. Genormaliseerd gaat het om een totaal aantal van 221 uitspraken, een aantal dat in lijn ligt met de jaren voorafgaand aan 2017.

Het aantal intrekkingen is in tegenstelling tot voorgaande jaren aanzienlijk gestegen (78 in 2018, 67 in 2017, 70 in 2016 en 74 in 2015), een stijging die volledig is toe te rekenen aan de stijging van het aantal intrekkingen en doorhalingen van enquêtezaken in de eerste fase en grotendeels bestaat uit intrekkingen tijdens of na de zitting.

Het aantal minnelijke regelingen ter zitting is na een flinke daling in 2017 weer toegenomen (22 in 2018, 18 in 2017 en 28 in 2016). Het aantal verwijzingen naar mediation is flink gestegen ten opzichte van voorgaande jaren (10 in 2018, 5 in 2017 en 6 in 2016).

Ten aanzien van de doorlooptijden valt op te merken dat, met uitzondering van uitkoopzaken, voor alle typen zaken de beslisperioden langer zijn dan in voorgaande jaren. Vooral de categorie tweede fase enquêtezaken laat een flink langere beslisperiode zien, zij het dat het absolute aantal tweede fase beschikkingen zo gering is dat daaraan geen conclusies verbonden kunnen worden. Het hoge aantal uitspraken in 2018 en (de uitwerking van) het hoge aantal ingekomen zaken in 2017 bieden mogelijke verklaringen voor de langere beslisperioden.

Enquêteprocedure eerste fase

Het totaal aantal ingekomen verzoeken tot enquête en/of onmiddellijke voorzieningen is lager dan in 2017 maar gelijk aan het aantal in 2016 (98 in 2018, 111 in 2017 en 98 in 2016). In het overgrote deel van de gevallen wordt tevens het treffen van onmiddellijke voorzieningen verzocht. Het aantal 'kale' enquêteverzoeken is gelijk gebleven (4 in zowel 2018 als 2017). Het aantal intrekkingen voorafgaand aan de behandeling ter zitting (12) is nagenoeg gelijk aan het aantal in 2017 (13). Er hebben minder behandelingen ter zitting plaatsgevonden dan in 2017 maar wel iets meer dan in 2016 (67 in 2018, 74 in 2017 en 63 in 2016). Opvallend is de sterke stijging van het aantal intrekkingen ter of na zitting (28 in 2018, 17 in 2017 en 18 in 2016), terwijl het aantal minnelijke regelingen ter zitting niet wezenlijk is gestegen (16 in 2018, 15 in 2017 en 23 in 2016). Een mogelijke verklaring hiervoor is dat partijen ter

zitting vaker vragen de beslissing op het verzoek aan te houden in verband met schikkingsonderhandelingen, al dan niet onder begeleiding van een door de Ondernemingskamer aangewezen mediator.

Na een daling in 2017 is het aantal beschikkingen in de eerste fase weer ongeveer terug op het niveau van 2016 (175 in 2018, 127 in 2017 en 177 in 2016). De daling in 2017 werd volledig veroorzaakt door afname van het aantal beschikkingen van meer organisatorische aard (de "overige beschikkingen" of incidentele beschikkingen genoemd). In 2018 is dat aantal beschikkingen weer nagenoeg gelijk aan het aantal in 2016 (120 in 2018, 70 in 2017 en 123 in 2016). Het vermoeden dat de daling in 2017 het gevolg was van het aanzienlijk lagere aantal toewijzingen van verzoeken tot enquête en/of onmiddellijke voorzieningen in vergelijking met eerdere jaren vindt bevestiging in de cijfers over 2018, die een forse toename laten zien van dat aantal toewijzingen. Bij afwijzing van dergelijke verzoeken volgen immers geen beschikkingen van organisatorische aard (bijvoorbeeld benoemingsbeschikkingen, verhoging vaststelling onderzoekskosten en deponering van het onderzoeksverslag).

Enquêteprocedure tweede fase

Het totaal aantal ingekomen verzoeken in de tweede fase is nagenoeg gelijk aan het aantal in 2017 (15 in 2018, 14 in 2017 en 18 in 2016). Wel laat het aantal verzoeken tot vaststelling van wanbeleid een relatief sterke daling zien ten opzichte van het voorgaande jaar (4 in 2018, 7 in 2017 en 15 in 2016). Een verklaring daarvoor is het lage aantal onderzoeksverslagen dat in 2017 ter inzage is gelegd (2018: 12, 2017: 5 en 2016: 16). Daar staat tegenover dat het aantal verzoeken tot het treffen van onmiddellijke voorzieningen en het aantal overige verzoeken in tweede fase is gestegen (cumulatief in 2018 11, in 2017 7 en in 2016 3). Deze typen verzoeken vergen, in tegenstelling tot wanbeleid-verzoeken, in de regel geen behandeling ter zitting; geen van de 11 verzoeken in 2018 is ter zitting behandeld. Het geringe aantal zittingen (4 in 2018 tegen 15 in 2017 en 14 in 2016) bestond volledig uit behandelingen van verzoeken tot vaststelling van wanbeleid.

Dat het aantal beschikkingen op verzoeken tot vaststelling van wanbeleid (6 in 2018) hoger is dan het aantal ingekomen wanbeleid-verzoeken (4 in 2018) laat zich verklaren doordat een aantal beschikkingen volgden op verzoeken die in 2017 zijn gedaan.

(Onmiddellijke) voorzieningen in de enquêteprocedure

Wat betreft de verschillende typen getroffen (onmiddellijke) voorzieningen in de enquêteprocedure geldt dat deze min of meer gelijke tred houden met voorgaande jaren. Wederom is het vaakst een bestuurder benoemd (22 in 2018, 18 in 2017 en 24 in 2016), gevolgd door een beheerder van aandelen (12 in 2018, 13 in 2017 en 22 in 2016) en de schorsing van een bestuurder (8 in 2018, 5 in 2017 en 16 in 2016). Opmerking verdient dat vaker dan in voorgaande jaren (de werking van) een statutaire bepaling is gewijzigd (4 in 2018, 1 in 2017 en 2 in 2016).

Er zijn aanzienlijk meer personen aangewezen dan in 2017 (78 om 63) maar minder dan in 2016 (92). Het was de laatste jaren een trend dat het percentage van aangewezen onderzoekers ten opzichte van het aantal bij wijze van onmiddellijke voorzieningen aangewezen personen jaarlijks afnam. In 2018 is die trend niet doorgezet (21,8% in 2018 om 19% in 2017). Verder verdient vermelding het relatief hoge aantal mediators dat is aangewezen (10 in 2018, 5 in 2017 en 6 in 2016).

Doorlooptijden

In de eerste fase enquêteprocedures is zowel de gemiddelde termijn tussen indiening van het verzoek en de mondelinge behandeling toegenomen (57 dagen in 2018 tegen 41 dagen in 2017) als de gemiddelde termijn tussen de mondelinge behandeling en de beschikking (61 dagen in 2018 tegen 44 dagen in 2017).

WOR

Het aantal ingediende WOR-verzoeken is iets lager dan het voorgaande jaar maar wel hoger dan de 2 jaren daarvoor (44 in 2018, 47 in 2017, 38 in 2016 en 36 in 2015). Net als in eerdere jaren worden veel verzoeken ingetrokken (70,5% in 2018). In vergelijking met eerdere jaren vond in 2018 een groter deel van de intrekkingen tijdens of na de mondelinge behandeling plaats (in 2018 voor de zitting 22, in 2017 30 in 2016 24; in 2018 na de zitting 9, in 2017 0, in 2016 5). Logischerwijze zijn in 2018 meer WOR-verzoeken ter zitting behandeld dan in de voorgaande 2 jaren (2018: 17, 2017: 11 en 2016: 9). Het aantal uitspraken is met 13 gelijk aan het voorgaande jaar en iets hoger dan in 2016 (11). Wat de doorlooptijden betreft kan worden gemeld dat de beslistermijn iets is gestegen ten opzichte van voorgaande jaren (49 dagen in 2018, 40 in 2017 en 38 in 2016).

Jaarrekening

Het aantal ingediende verzoekschriften tot aanpassing van een jaarrekening is in 2018 3 tegenover 1 in 2017 en 3 in 2016. In 2018 is het aantal beschikkingen 3 (4 in 2017 in materieel 1 geschil en geen in 2016).

Uitkoop

Het aantal ingekomen uitkoopvorderingen is in 2018 gedaald (6 in 2018, 7 in 2017, 12 in 2016, 9 in 2015 en 4 in 2014). Het aantal arresten is aanzienlijk toegenomen, zowel het aantal tussenarresten (+3) als het aantal eindarresten (+3). Die toename is het gevolg van de in 2017 ingekomen uitkoopzaken.

Geschillenregeling

In 2018 zijn 6 zaken aangebracht. Er is in 3 zaken arrest gewezen, waarvan 2 in materieel 1 geschil.

Diversen

In 2018 is uitspraak gedaan op een verzoek op grond van artikel 33 lid 1 Woningwet strekkende tot ontslag van een lid van de raad van commissarissen van een woningcorporatie.

3. Publicatie

Alle uitspraken van de Ondernemingskamer en de uitspraken van de Hoge Raad in cassatie op beslissingen van de Ondernemingskamer worden gepubliceerd in het tijdschrift *Actuele Rechtspraak Ondernemingspraktijk* (ARO), uitgegeven door Kluwer. Voorts worden alle uitspraken op rechtspraak.nl geplaatst.

Daarnaast verschijnt een selectie van de uitspraken van de Ondernemingskamer in onder meer de juridische vakbladen *Jurisprudentie Onderneming en Recht* (JOR) en *Jurisprudentie Arbeidsrecht* (JAR) (beide uitgegeven door SDU) en *Ondernemingsrecht* (uitgegeven door Kluwer).

4. Zittingsdag

De Ondernemingskamer heeft haar vaste zittingsdag op donderdag. Indien een verzoek met (bijzondere) spoed moet worden behandeld kan van deze vaste zittingsdag worden afgeweken. De praktijk leert dat ook een dergelijk verzoek meestal op de vaste zittingsdag kan worden behandeld. In 2018 heeft de Ondernemingskamer driemaal een extra zitting gehouden op een andere dag dan de donderdag (2017: eveneens driemaal), en tweemaal op een donderdag in 2 verschillende combinaties parallelle zittingen gehouden (2017: viermaal). In 2018 zijn op 10 mei (Hemelvaartsdag), op 2, 9 en 16 augustus (vakantieperiode) en op 27 december (vakantieperiode) geen zittingen gehouden.

5. Enkele opvallende zaken

Recht van enquête

Xeikon N.V., 6 februari 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:377)

De beschikking heeft betrekking op een verzoek tot het vaststellen van wanbeleid et betrekking tot een aantal transacties tussen Xeikon en haar grootaandeelhouder Punch International in de periode 2008 tot en met 2013. Xeikon was indertijd beursgenoteerd en drijft een onderneming op het gebied van digitale druk- en drukvoorbereidingsystemen voor de grafische industrie.

Het geschil heeft in het bijzonder betrekking op: (i) de *Clubdeal*: een door een bankenconsortium op 22 juli 2008 aan Xeikon verstrekte kredietfaciliteit van € 75 miljoen, (ii) de *Upstreaming*: de terbeschikkingstelling door Xeikon aan Punch International van gelden opgenomen onder de *Clubdeal*, (iii) de overdracht door Punch International op 31 december 2008 aan Xeikon van een aandelenbelang in en een vordering op Accentis (een vastgoedvennootschap) ter aflossing van de *Upstreaming*, (iv) de Overname: de verkoop in 2013 door Punch International van alle door haar gehouden aandelen in Xeikon (65,68%) aan Bencis Capital Partners onder de voorwaarde dat Xeikon eerst het Accentis Belang aan een derde overdraagt, (v) de *Carve Out*: de verkoop en overdracht door Xeikon van het Accentis Belang aan Punch International in het kader van de Overname en (vi) het Inkoopprogramma: de inkoop door Xeikon van 5.324.423 eigen aandelen (waarvan 1.504.103 aangeboden door Bencis) in het kader van de Overname, met als gevolg dat het aandelenbelang van Bencis in Xeikon is gestegen tot 85,8% van de niet door Xeikon zelf gehouden aandelen.

De *Upstreaming* is wanbeleid omdat € 45 miljoen van de door Xeikon op 22 juli 2008 aangetrokken bancaire kredietfaciliteit van € 75 miljoen (de *Clubdeal*) naar haar grootaandeelhouder Punch International is gevloeid: (a) in strijd met de door Xeikon met de banken overeengekomen beperking van de *Upstreaming* tot € 15 miljoen, (b) zonder de vereiste goedkeuring van de raad van commissarissen, (c) zonder het bedingen van enige zekerheid voor de terugbetaling door Punch International en (d) uitgevoerd door een bestuurder met een evident tegenstrijdig belang had omdat hij

¹ Deus Ex Machina (DEM) B.V., 23 januari 2018.

tevens bestuurder was van Punch International. Ook de verwerving door Xeikon van het Accentis Belang ter aflossing van de *Upstreaming* is aangemerkt als wanbeleid, omdat Xeikon daarbij geen redelijk belang had en de voorwaarden van die transactie niet zakelijk waren. Het beleid en de gang van zaken met betrekking tot de *Carve Out* is ook gekwalificeerd als wanbeleid, in het bijzonder vanwege tegenstrijdige belangen van een bestuurder en commissaris, omdat Xeikon heeft nagelaten zich op voldoende zorgvuldige wijze een eigen oordeel te vormen over de waarde van het Accentis Belang in relatie tot de *Carve Out* prijs en in plaats daarvan haar aandeelhouders zonder voldoende deugdelijke grondslag heeft voorgespiegeld dat Xeikon gebleken was dat die prijs redelijk is.

DeSeizoenen B.V., 30 april 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:1465)

De Centrale Cliëntenraad van DeSeizoenen B.V. heeft verzocht een onderzoek te bevelen naar het beleid en de gang van zaken van DeSeizoenen B.V. DeSeizoenen is een zorginstelling voor verstandelijke gehandicaptenzorg voor volwassenen met 6 vestigingen op verschillende locaties in Oost- en Zuid-Nederland. DeSeizoenen is eind 2011 opgericht om een deel van de zorgonderneming van de failliete Stichting Zonnehuizen over te nemen. Een deel van het vastgoed dat Stichting Zonnehuizen in eigendom had is eerst door de curator en de banken aan DeSeizoenen ter beschikking gesteld en in maart 2016 verworven door Vastgoed DeSeizoenen B.V., een zustervenootschap van DeSeizoenen.

De Ondernemingskamer ziet in de huidige situatie van DeSeizoenen geen reden voor twijfel aan een juist beleid en juiste gang van zaken. Wel plaatst de Ondernemingskamer vraagtekens bij de wijze waarop de constructie tot stand is gekomen en de rol die DeSeizoenen daarbij heeft gespeeld. In dat verband is van belang dat het erop lijkt dat DeSeizoenen voor een belangrijk deel het ondernemersrisico van de verwerving van het vastgoed draagt, terwijl de *upside* niet aan haar, maar volledig aan haar (indirecte) aandeelhouders toevalt. De vraag is of de besluitvorming met betrekking tot de deelname van DeSeizoenen aan deze constructie voldoende zorgvuldig en onafhankelijk is geweest. Dat sprake is geweest van een persoonlijk tegenstrijdig belang en/of de (schijn van) belangenverstrengeling aan de kant van de bestuurders lijkt moeilijk te betwisten: de bestuurders hadden belangen te dienen die niet parallel liepen met hun belangen als (indirect) aandeelhouders van Vastgoed. Met het oog op de diverse belangen lag er bij uitstek een taak voor de onafhankelijke leden van de raad van commissarissen (RvC). Echter, niet gebleken is dat deze onafhankelijke leden in dit verband onafhankelijke posities hebben ingenomen. Evenmin is gebleken van bijzondere waarborgen (bijvoorbeeld inschakeling van onafhankelijke derden) of een specifiek in verband hiermee gemaakte afweging. De Ondernemingskamer oordeelt dan ook dat er gegronde redenen zijn om aan een juist beleid en een juiste gang van zaken van DeSeizoenen te twijfelen, voor zover het gaat om haar rol bij het faciliteren van de constructie rond het vastgoed en het aangaan van de in verband daarmee gesloten lening- en huurovereenkomsten. De Ondernemingskamer beveelt een onderzoek over de periode vanaf 10 januari 2012 tot 15 maart 2016.

Eneco Groep N.V., 18 juli 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:2488)

Naar aanleiding van het voornemen van de aandeelhouders (53 gemeenten) tot verkoop van hun belang in Eneco verslechteren de verhoudingen tussen de aandeelhouderscommissie (AHC, bestaande uit vertegenwoordigers van de aandeelhouders), de raad van bestuur (RvB), de raad van commissarissen (RvC) en de centrale ondernemingsraad (COR) van Eneco. De AHC, de RvC en de RvB verschillen van inzicht over de manier waarop de privatisering precies moet worden vormgegeven. Eind 2017 zijn de verhoudingen dusdanig verslechterd dat de AHC dreigt het vertrouwen in de RvC op te zeggen. Een mediationtraject tussen de AHC en de RvC leidt tot een concept vaststellingsovereenkomst waarin onder meer afspraken staan over het privatiseringsproces. Naar aanleiding daarvan heeft de RvB te kennen gegeven er moeite mee te hebben niet in het mediationtraject te zijn betrokken en plaatst de RvB vraagtekens bij de door de AHC en de RvC gemaakte afspraken. Wanneer de voorzitter van de RvC (Van den Assem) dreigt op te stappen, komt de RvC tot de slotsom dat het beter is dat de voorzitter van de RvB (De Haas) vertrekt. De RvC zegt het vertrouwen in De Haas op en meldt onder meer aan de COR dat De Haas per 1 september 2018 zal vertrekken. Kort daarop wordt de nieuwe voorzitter van de RvB benoemd (Sondag).

De Centrale Ondernemingsraad (COR) van Eneco Groep N.V. (hierna: Eneco) de Ondernemingskamer verzocht een onderzoek in te stellen en bepaalde onmiddellijke voorzieningen te treffen bij Eneco. Het bestuur van Eneco, destijds vertegenwoordigd door De Haas, had het recht van enquête contractueel verleend aan de COR.

De Ondernemingskamer heeft een onderzoek gelast. Dit onderzoek heeft in het bijzonder betrekking op:

- het optreden van de aandeelhouders (vertegenwoordigd door de aandeelhouderscommissie), de RvB en de RvC met betrekking tot het privatiseringsproject in 2017;
- de mediation in januari en februari 2018 tussen de aandeelhouderscommissie en de RvC, die in een vaststellingsovereenkomst is geëindigd. In het bijzonder de omstandigheid dat de RvC buiten

aanwezigheid van de RvB met de aandeelhouderscommissie heeft onderhandeld en afspraken heeft gemaakt met betrekking tot onderwerpen die behoren tot het domein van het bestuur;

- de gang van zaken met betrekking tot het vertrek van De Haas; en
- de gang van zaken met betrekking tot de benoeming van Sondag.

De Ondernemingskamer is van oordeel dat een onderzoek in het belang is van Eneco omdat openheid van zaken kan bijdragen aan het herstel van gezonde verhoudingen binnen Eneco.

Gelet op de prominente rol die de voorzitter van de RvC heeft gespeeld bij de 4 hierboven besproken onderwerpen en gelet op zijn toelichting op zijn voornemen op 24 maart 2018 om terug te treden als commissaris, vergt het belang van Eneco dat de voorzitter van de RvC in dit stadium niet aanblijft als commissaris. De Ondernemingskamer heeft de voorzitter van de RvC dan ook geschorst. Ook is bij wijze van onmiddellijke voorziening een tijdelijke voorzitter benoemd. De Ondernemingskamer verwacht dat met het treffen van deze onmiddellijke voorzieningen het herstel van de onderlinge verhoudingen binnen Eneco, ook die met de COR, wordt bevorderd.

SNS Reaal N.V. en SNS Bank N.V., 26 juli 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:2651)

In deze procedure heeft de Ondernemingskamer eerder, in 2015, geoordeeld dat het feit dat de aandeelhouders op 1 februari 2013 zijn onteigend, niet afdoet aan de bevoegdheid van VEB en Stichting Beheer SNS Reaal een enquête te verzoeken. Nadat het daartegen gerichte cassatieberoep door de Hoge Raad in 2016 was verworpen is de inhoudelijke behandeling bij de Ondernemingskamer voortgezet.

De Ondernemingskamer heeft geoordeeld dat de te gelasten enquête zich bij wijze van concernenquête kan uitstrekken tot SNS Reaal en SNS Bank. De Ondernemingskamer heeft een onderzoek gelast naar het beleid en de gang van zaken van SNS c.s. over de periode vanaf 1 juli 2006 tot 1 februari 2013 in het bijzonder met betrekking tot de navolgende onderwerpen:

- a. de mate waarin SNS Reaal c.s. zich rekenschap hebben gegeven van de voorafgaand aan de overname van Property Finance geïdentificeerde risico's;
- b. de vraag of de door SNS Reaal c.s. vanaf de overname tot en met 2008 nagestreefde en gerealiseerde groei van Property Finance, gepaard is gegaan met een voldoende zorgvuldige beoordeling van de kredietaanvragen;
- c. de mate waarin de administratie en het risicobeheer van Property Finance ten tijde van de acquisitie en nadien tekortschoot, de mate waarin SNS Reaal c.s. zich daarvan bewust was en de wijze waarop SNS Reaal c.s. hebben gereageerd op geconstateerde tekortkomingen;
- d. de vraag of SNS Reaal c.s. tijdig hebben gereageerd op de verslechtering van de onroerend goed markten, zowel met betrekking tot het beheer van de bestaande projecten van Property Finance als met betrekking tot de aanpassing van de (groei)strategie van Property Finance en de besluitvorming die in dat verband heeft plaatsgevonden;
- e. de mate waarin SNS Reaal c.s. inzicht hadden in de aan Property Finance verbonden risico's en de consequenties van de risico's voor de continuïteit van het concern als geheel;
- f. het tijdstip waarop SNS Reaal c.s. zich realiseerde dat SNS Bank zich genooddaakt zag tot aflossing van de Participatie Certificaten na afloop van de termijn van 10 jaar na uitgifte daarvan, de consequentie van die aflossingsverplichting voor de kwalificatie van de Participatie Certificaten als Tier 1 kapitaal en de externe communicatie van SNS Reaal over een en ander;
- g. de vraag waarom SNS Reaal in publicaties over de solvabiliteit van Reaal geen rekening heeft gehouden met de omstandigheid dat de vordering van SRLEV N.V. op SNS Bank was verpand aan SNS Bank tot zekerheid van de vordering van SNS Bank op Reaal;
- h. de wijze waarop in de jaarrekeningen van SNS Reaal over 2008 tot en met 2011 en in overige publicaties van SNS Reaal de in 2008 aan de Staat voor € 750 miljoen uitgegeven *securities* zijn verantwoord in het licht van de toezegging aan de Europese Commissie om die staatssteun uiterlijk per 31 december 2013 terug te betalen.

De Ondernemingskamer heeft 3 onderzoekers benoemd.

Stichting Schaderegelingskantoor voor Rechtsbijstandverzekering (SRK), 31 oktober 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:3996)

Bij beschikking van 31 oktober 2018 heeft de Ondernemingskamer op verzoek van onder meer SRK en de vereniging Groep Rechtsbijstandverzekering (de Vereniging) een enquête bij SRK gelast en diverse onmiddellijke voorzieningen getroffen.

SRK verleent rechtsbijstand aan verzekerden die een rechtsbijstandverzekering hebben afgesloten bij een van de 5 deelnemende verzekeraars. Nationale Nederlanden (NN) en Aegon zijn de grootste deelnemers (zij vertegenwoordigen resp. 70% en 20% van de omzet van SRK). Sinds 2012 hebben partijen gesproken over een herstructurering van de samenwerking en medio 2017 is daarover inhoudelijk overeenstemming bereikt. NN gaf in mei 2018 vervolgens te kennen met ingang van 1

januari 2019 geen gebruik meer te zullen maken van SRK. Aegon zegde eind september 2018 haar deelnemerschap op per 1 januari 2019.

Beide opzeggingen hebben naar het oordeel van de Ondernemingskamer ingrijpende gevolgen voor de continuïteit van SRK gelet op de sterke afhankelijkheid van SRK van deze beide verzekeraars. NN en Aegon hebben zich bij hun opzegging de belangen van SRK en de overige deelnemende verzekeraars onvoldoende aangetrokken. Na de opzeggingen van NN en later Aegon is overleg tussen partijen niet uitgemond in een ordentelijke regeling van de gevolgen van het vertrek van NN en Aegon. Als gevolg daarvan bestond kort voor de datum waartegen is opgezegd nog onzekerheid over de toekomst van SRK, haar 400 medewerkers en de positie van de overige 3 deelnemende verzekeraars.

De Ondernemingskamer heeft de rechtsgevolgen van de opzeggingen door NN en Aegon opgeschort tot 1 juli 2019. Daarnaast heeft de Ondernemingskamer een commissaris van SRK tevens zijnde bestuurder van de Vereniging benoemd. Onder diens leiding zijn partijen in overleg om tot een regeling te komen op basis van een inventarisatie van de toekomstscenario's van SRK. In afwachting daarvan is bepaald dat het onderzoek naar het beleid en de gang van zaken, dat betrekking heeft op de periode vanaf mei 2016, vooralsnog niet zal starten.

Medezeggenschap (Wet op de Ondernemingsraden)

Ondernemingsraad De Friesland Zorgverzekeraar, 8 februari 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:422)

Volgens de ondernemingsraad (hierna: OR) hebben De Friesland en Achmea bij afweging van alle belangen in redelijkheid niet tot een drietal besluiten kunnen komen. Daaronder valt het besluit van 26 november 2017 tot onderbrenging van De Friesland inclusief FBTO Zorg bij Zilveren Kruis door middel van een fusie (hierna: het fusiebesluit).

De Ondernemingskamer heeft de bezwaren van de OR tegen het fusiebesluit van 26 november 2017 besproken aan de hand van een aantal deelonderwerpen, te weten:

- de positie van FBTO Zorg en de verantwoordelijkheid van De Friesland voor FBTO Zorg;
- het verwijt van de OR dat De Friesland en Achmea hem hebben voorgehouden dat de fusie een door DNB opgelegde verplichting was, terwijl dat niet zo is;
- de alternatieven voor het besluit;
- de beëindiging van de relatieve autonomie van De Friesland, het waarborgen van de 'Friese eigenheid' en de uitvoering van het strategisch plan DF2020;
- de gevolgen voor de werkgelegenheid;
- de vraag of het advies van de OR nog van wezenlijke invloed kon zijn en;
- de vraag of het bestuur en de raad van commissarissen van De Friesland een eigen afweging hebben gemaakt.

De Ondernemingskamer heeft overwogen dat De Friesland en Achmea de alternatieven verhangings van FBTO Zorg tegen nihil of tegen boekwaarde hebben verworpen op grond van argumenten die bij gebreke van nader onderzoek niet overtuigen. De Ondernemingskamer is (evenwel) tot de conclusie gekomen dat de bezwaren van de OR tegen de wijze van totstandkoming, de inhoud en de gevolgen van het fusiebesluit van onvoldoende gewicht zijn om te oordelen dat De Friesland en Achmea niet in redelijkheid tot dit besluit hadden kunnen komen. Het verzoek van de OR ten aanzien van het fusiebesluit is afgewezen.

Ondernemingsraad Politie, regionale eenheid Oost-Brabant, 19 april 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:1337)

De ondernemingsraad (hierna: OR) heeft gesteld dat er zodanige motiveringsgebreken kleven aan het besluit van de regionale Politie-eenheid Oost-Brabant (hierna: PO-B) dat zag op tijdelijke verhuizing van de afdeling ZSM (gericht op snelle strafrechtelijke afdoening) van Eindhoven naar Den Bosch (hierna: het Besluit), dat PO-B bij afweging van alle betrokken belangen niet in redelijkheid tot het Besluit heeft kunnen komen. Volgens PO-B diende de OR niet-ontvankelijk te worden verklaard in zijn verzoek.

In de beslissing staat de reikwijdte van het politiek primaat centraal. De Ondernemingskamer heeft overwogen dat artikel 46d aanhef en sub b WOR bepaalt dat, ten aanzien van een onderneming waarin (nagenoeg) uitsluitend krachtens publiekrechtelijke aanstelling arbeid wordt verricht, het bij wettelijk voorschrift vaststellen van publiekrechtelijke taken en het beleid ten aanzien van en de uitvoering van die taken buiten het overleg-advies- en instemmingsrecht van ondernemingsraden valt, behoudens voor zover het betreft de gevolgen daarvan voor de werkzaamheden van de in de onderneming werkzame personen. Niet alleen besluiten die tot stand komen als onderdeel van het politieke proces in democratische organen met (mede)wetgevende bevoegdheid zijn aan dit adviesrecht onttrokken, maar

ook de desbetreffende besluiten van andere democratisch gecontroleerde overheidsorganen. Naar het oordeel van de Ondernemingskamer valt de ZSM-aanpak, die een landelijke strekking heeft, onder de publiekrechtelijke taak van de politie om criminaliteit te bestrijden. De locatie waar het ZSM-beleid wordt uitgevoerd aan zogenoemde ZSM-tafels is zodanig verbonden met de inhoud en de uitvoering van dat beleid, dat het moet worden gezien als een essentieel onderdeel van dat beleid. Het Besluit kan, gezien de opzet en de doelstelling van de ZSM-aanpak derhalve niet los worden gezien van de genoemde publiekrechtelijke taak van de politie om criminaliteit te bestrijden. Het door de eenheidsleiding van de PO-B genomen Besluit is een besluit van een democratisch gecontroleerd orgaan. De Ondernemingskamer heeft geconcludeerd dat het Besluit onder het primaat van de politiek valt. Het stond PO-B vrij om een extra adviesbevoegdheid aan de OR toe te kennen, maar de OR kon geen beroep instellen tegen het Besluit bij de Ondernemingskamer. De OR is niet-ontvankelijk verklaard in zijn verzoek.

De ondernemingsraad van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), 25 april 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:1586)

Deze uitspraak heeft betrekking op een geschil over een door IND opgesteld strategisch huisvestingsplan, waarin vanwege de afname van de asielinstroom wordt voorzien in ontwikkelingen van nieuwe locaties maar ook in plannen voor de krimp van de organisatie. De ondernemingsraad heeft zich op het standpunt gesteld dat zij hierover mag adviseren. IND gaat daarmee niet akkoord en trekt haar besluiten niet in.

De Ondernemingskamer constateert dat niet ter discussie staat dat de keuze om tot vorming van Gemeenschappelijke Vreemdelingenlocaties (verder: GVL's) over te gaan onder het politiek primaat valt en daarmee aan de medezeggenschap is onttrokken.

De Ondernemingskamer is van oordeel dat niet alleen het principebesluit om tot GVL-vorming over te gaan, maar ook de vervolgens te maken keuzes voor het aantal GVL's en de locaties van deze GVL's, bestreken worden door het politiek primaat. De staatssecretaris draagt politieke verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het vreemdelingenbeleid door de Vreemdelingenketen. Met de uitvoering van dat beleid zijn onder meer IND en het zelfstandig bestuursorgaan COA belast. Tot de taken van IND en COA behoren de opvang van asielzoekers en de beoordeling van hun asielverzoeken. Besluiten die het beleid ten aanzien van de taken van IND en COA bepalen, vallen in beginsel onder de reikwijdte van het politieke primaat. In het regeerakkoord is vastgelegd dat de ketenpartners op een beperkt aantal plaatsen onder 1 dak gaan werken met middelgrote opvangcentra en/of nabij hetzelfde terrein. Deze politieke keuze van de regering noopt IND ertoe nauw samen te werken met en zich mede te richten naar COA. Het staat IND, als uitvoerder van het door de regering en de staatssecretaris gekozen beleid, niet vrij om niet te participeren in die samenwerking. Ook ten aanzien van het aantal centra is de politieke keuze in het regeerakkoord voor IND bepalend. De oriëntatie op 3, eventueel 4 GVL's is een – voor de hand liggende – vertaling van de voornoemde politieke beleidskeuze en valt daarmee ook onder de reikwijdte van het politieke primaat.

Ten aanzien van de keuze voor de locaties van de GVL's geldt dat uit de gang van zaken blijkt dat de uitvoering van het GVL-beleid onlosmakelijk verbonden is met de concrete invulling van de samenwerking tussen de ketenpartners en dat de locatie waar dat beleid zal worden uitgevoerd – in dit geval derhalve Gilze en Budel – zodanig is verbonden met de inhoud en uitvoering van dat beleid dat de locatiekeuze moet worden gezien als een essentieel onderdeel van dat beleid. Het bestreden besluit kan derhalve niet los worden gezien van het vreemdelingenbeleid als zodanig. Het hiervoor overwogene betekent volgens de Ondernemingskamer dat de ondernemingsraad ter zake van het aantal GVL's en de keuze voor de locaties ervan geen medezeggenschap heeft en geen adviesrecht toekomt. Dit laat uiteraard onverlet dat hij dat te zijner tijd wel heeft ten aanzien van de personele gevolgen van die locatieveranderingen.

Jaarrekeningprocedure

Steinhoff International Holdings N.V., 19 februari 2018 (ECLI:NL:GHAMS:2018:540)

In deze uitspraak heeft de Ondernemingskamer Steinhoff bevolen haar jaarrekening over het verlengde boekjaar juli 2015 tot en met september 2016 op onderdelen aan te passen. Deze aanpassingen betreffen de wijze waarop Steinhoff haar deelneming in meubelwinkketen POCO heeft verantwoord.

Aanleiding voor deze jaarrekeningprocedure is onenigheid die is ontstaan tussen enerzijds Steinhoff en anderzijds OM-Handels GmbH. Steinhoff en OM-Handels waren in elk geval tot 14 april 2015 ieder (indirect) voor 50% aandeelhouder van POCO. Op een op die datum gehouden algemene vergadering van POCO hebben zij geprobeerd elkaar uit te stoten als aandeelhouder. Steinhoff stelt zich sindsdien op het standpunt dat rechtsgeldig is besloten tot uitstoting van OM-Handels. OM-Handels betwist dit en is daarover een procedure gestart in Duitsland, waar POCO is gevestigd. In de procedure voor de Ondernemingskamer heeft OM-Handels aangevoerd dat zolang de Duitse rechter nog geen definitief

oordeel heeft gegeven, geen van beide aandeelhouders de voor consolidatie benodigde doorslaggevende zeggenschap (control) heeft over POCO. OM-Handels meent dat Steinhoff daarom POCO in strijd met IFRS-regels in haar jaarrekening heeft geconsolideerd.

De Ondernemingskamer heeft geoordeeld dat Steinhoff in haar geconsolideerde jaarrekening POCO terecht heeft geconsolideerd. Al voorafgaand aan de aandeelhoudersvergadering van april 2015 bracht de bevoegdheidsverdeling binnen POCO mee dat Steinhoff control had over POCO in de zin van IFRS 10.7. Daaruit vloeide de verplichting voort de resultaten en het vermogen van POCO 'mee te consolideren', zij het wel met vermelding van een 'non controlling interest' voor het 50% belang van OM-Handels in POCO. De gang van zaken tijdens en na de algemene vergadering van april 2015 is daarop niet van invloed geweest. Totdat de Duitse rechter een definitief oordeel heeft gegeven in het uitstotingsgeschil, is POCO, gelet op de feitelijke gang van zaken in het betreffende boekjaar, niet als een 100%-dochter van Steinhoff aan te merken. De aandelen zijn niet geleverd, het aandeelhoudersregister is niet aangepast, OM-Handels is ook na 14 april 2015 bij de besluitvorming op aandeelhoudersniveau betrokken. Ook over de periode na 14 april 2015 heeft zij dividenden ontvangen. Het aandeel van OM-Handels in POCO moet daarom in de jaarrekening worden vermeld als een zogenoemd 'non controlling interest'. Ook zal Steinhoff haar jaarrekening moeten voorzien van een duidelijke toelichting op de Duitse procedure. Op met name deze punten heeft de Ondernemingskamer Steinhoff bevolen haar jaarrekening over het verlengde boekjaar 2015-2016 aan te passen.

De procedure is aanhangig gemaakt voorafgaand aan de berichtgeving over de huidige financiële situatie van het Steinhoff-concern. Het oordeel van de Ondernemingskamer ziet alleen op door OM-Handels naar voren gebrachte bezwaren tegen de consolidatie van POCO in de jaarrekening van de holding over het verlengde boekjaar 2015-2016.

6. Cassatie uitspraken in 2018

De Hoge Raad heeft in 2018 2 keer (2017 3 keer, 2016 6 keer, 2015 2 keer en 2014 9 keer) beslist op een cassatieberoep tegen een uitspraak van de Ondernemingskamer. In beide gevallen is het cassatieberoep verworpen. Het gaat om de volgende zaken.

Leaderland TTM B.V. c.s., 13 april 2018 (ECLI:NL:HR:2018:597)

In deze zaak staat centraal de kostenverhaalsregeling van artikel 2:354 BW. Het cassatieberoep is gericht tegen het oordeel van de Ondernemingskamer in haar beschikking van 31 maart 2017 (ECLI:NL:GHAMS:2017:1066). Bij die beschikking heeft de Ondernemingskamer de bestuurder en de feitelijk beleidsbepaler van Leaderland – eisers in cassatie – op de voet van art. 2:354 BW hoofdelijk veroordeeld in 75% van de onderzoekskosten, nadat zij hen bij beschikking van 22 april 2016 (ECLI:NL:GHAMS:2016:1604) verantwoordelijk had gehouden voor uit het onderzoeksverslag gebleken wanbeleid. Eisers klagen er in cassatie over dat de kosten van het onderzoek niet zonder een uitdrukkelijke wetsbepaling (ook) op een feitelijk bestuurder kunnen worden verhaald en dat artikel 2:354 BW slechts kostenverhaal toelaat op een (statutair) bestuurder. Daarnaast stellen zij dat er geen wettelijke grond is voor hoofdelijke verbondenheid en dat het niet de taak is van de Ondernemingskamer om een veroordeling tot betaling van de onderzoekskosten uit te spreken.

De Hoge Raad verworpt het cassatieberoep en overweegt daartoe het volgende. De wetsgeschiedenis van art. 2:354 BW biedt geen aanwijzingen dat de wetgever heeft beoogd verhaal van onderzoekskosten ten laste van personen die geen formele verantwoordelijkheid droegen, uit te sluiten. Voorts strookt het met de strekking van art. 2:354 BW om deze bepaling van toepassing te achten op alle personen die in de sfeer van de rechtspersoon zijn opgetreden en verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor het slecht functioneren van de rechtspersoon, ook zonder dat zij een formele verantwoordelijkheid droegen. Wat de kostenveroordeling betreft overweegt de Hoge Raad dat een kostenveroordeling op de voet van art. 2:354 BW, voor zover hier van belang, strekt tot vergoeding van de schade van de rechtspersoon die bestaat in het betalen van de kosten van het onderzoek op de voet van art. 2:350 lid 3 BW. Indien de Ondernemingskamer oordeelt dat kosten voor het geheel op ieder van twee of meer personen kunnen worden verhaald, zijn die personen krachtens art. 6:6 lid 2 BW hoofdelijk verbonden. Zoals is geoordeeld in het arrest van de Hoge Raad van 4 juni 1997 inzake TextLite (ECLI:NL:HR:1997:AG7240) kan het dictum van een beslissing van de Ondernemingskamer waarin een verzoek tot verhaal van onderzoekskosten op de voet van art. 2:354 BW is toegewezen, een veroordeling tot betaling van die onderzoekskosten inhouden. Anders dan het onderdeel aanvoert, valt het uitspreken van een dergelijke veroordeling binnen de wettelijke taak van de Ondernemingskamer.

De ondernemingsraad van Holland Casino, 18 mei 2018 (ECLI:NL:HR:2018:725)

De zaak heeft betrekking op het besluit van Stichting Holland Casino tot juridische afsplitsing van haar vermogen naar een nieuw op te richten NV.

De ondernemingsraad (OR) voerde in cassatie aan dat de Ondernemingskamer heeft miskend dat de door Holland Casino beoogde wijze van omvorming van de stichting naar een naamloze vennootschap door afsplitsing, strijdig is met de tekst dan wel de strekking van artikel 2:18 BW en de daarin opgenomen vermogensklem.

De Hoge Raad oordeelde dat als uitgangspunt geldt dat de ondernemingsraad zijn bezwaren, eventuele gebreken in de adviesaanvraag en eventuele nadere vragen volledig in zijn advies tot uitdrukking moet brengen. De ondernemer kan bij zijn besluitvorming immers geen rekening houden met bezwaren waarvan hij niet op de hoogte is. Evenmin behoeft hij daarbij rekening te houden met bezwaren die in een eerder stadium naar voren zijn gebracht, maar in het advies niet zijn gehandhaafd. Hieruit volgt dat de ondernemingsraad in beginsel slechts beroep kan instellen tegen het besluit van de ondernemer op grond van bezwaren die in zijn advies zijn opgenomen. Bezwaren die de ondernemingsraad in de beroepsprocedure bij de Ondernemingskamer naar voren brengt en die niet uit het advies blijken, dienen buiten beschouwing te worden gelaten. Daarop bestaat uitzondering als de bezwaren voortvloeien uit feiten en omstandigheden die de ondernemingsraad bij het uitbrengen van zijn advies niet kende of behoefde te kennen, of als wezenlijke gebreken kleven aan de adviesaanvraag. De ondernemingsraad heeft dit bezwaar niet opgeworpen in zijn advies. En de ondernemingsraad heeft zich in de procedure bij de Ondernemingskamer ook niet op een uitzondering beroepen, die rechtvaardigt dat de ondernemingsraad zijn bezwaar toch in de beroepsprocedure bij de Ondernemingskamer naar voren kan brengen. Dat betekent dat bij gegronde verklaring van de klachten de Ondernemingskamer niet tot een ander oordeel zou kunnen komen, aangezien het aangevoerde bezwaar omtrent de strijdigheid van de omvorming met artikel 2:18 BW buiten beschouwing zou moeten worden gelaten. Ten overvloede merkte de Hoge Raad nog op dat de regel van artikel 2:18 lid 6 BW over het beklemd vermogen alleen van toepassing is bij de omzetting van een stichting in een andere rechtsvorm op de voet van artikel 2:18 BW. Met de verwijzing in artikel 2:18 lid 6, tweede volzin, BW naar vermogensovergang krachtens splitsing wordt bedoeld op het geval waarin een omgezet rechtspersoon die aanvankelijk stichting was, na die omzetting betrokken wordt bij een splitsing. Dat geval doet zich in deze zaak niet voor, aldus de Hoge Raad.

IV. JAARCIJFERS

1. Algemeen

De jaarcijfers betreffen de gebeurtenissen die vallen binnen het jaar 2018. Een verzoekschrift dat in 2017 is ingediend en in 2018 ter zitting is behandeld telt voor 2017 derhalve niet mee bij de ingediende maar wel bij de ter zitting behandelde verzoekschriften. De intrekking van het desbetreffende verzoekschrift of de uitspraak wordt eveneens meegeteld, indien zich dat nog in 2018 heeft voorgedaan. Door onder meer deze wijze van tellen kan het aantal uitspraken in een jaar hoger of lager liggen dan het aantal ingekomen zaken. In geval van 1 schriftelijke beslissing op 2 of meer samenhangende verzoeken of vorderingen (voor zover elk een eigen administratief volgnummer heeft) wordt een dergelijke beslissing sinds verslagjaar 2014 als uitspraak meegeteld voor ieder verzoek of iedere vordering waarop beslist is.² Tot het verslagjaar 2014 werd in die gevallen slechts eenmaal de schriftelijke beslissing geteld. Een minnelijke regeling die ter zitting wordt getroffen, omvat meestal ook de afspraak dat het verzoek of de vordering (op enig moment) wordt ingetrokken.³ Sinds het jaarverslag 2014 is ook bij de

² Toelichting:

(i) Een voorbeeld hiervan is het geval van 2 afzonderlijk ingediende verzoekschriften van een ondernemingsraad die vanwege de samenhang van de aangevochten besluiten in 1 schriftelijke beslissing worden afgedaan. Een voorbeeld in de enquêteprocedure is een wanbeleidverzoek en een afzonderlijk verzoek tot verhaal van de onderzoekskosten die in 1 schriftelijke beslissing worden afgedaan.

(ii) Het hier weergegeven uitgangspunt wordt gehanteerd bij de telling van alle soorten in- en uitstroom van zaken: ingekomen zaken, uitspraken, minnelijke regelingen ter zitting en intrekkingen/doorhalingen. Dit uitgangspunt wordt niet gehanteerd bij de telling van zittingen, van personen en voorzieningen en de berekening van doorlooptijden; daar geldt steeds: verschillende zaken die materieel 1 geschil vormen worden 1 keer in de betreffende telling of berekening meegenomen. Zie voetnoten 5, 62 en 65 hierna.

³ Toelichting:

(i) Schikkingen op slechts een enkel onderdeel van het geschil (bijvoorbeeld proceskosten) of de kale afspraak op de zitting om de zaak een bepaalde periode aan te houden worden hier niet geteld.

(ii) Schikkingen behelzen een intrekking of aanhouding van de zaak: in 2018 elfmaal een intrekking en elfmaal een aanhouding.

(iii) Niet in proces-verbaal vastgelegde minnelijke regelingen worden met ingang van verslagjaar 2015 meegeteld. In 2018 was dat achtmaal het geval (in 2017: driemaal, zowel in 2016 als in 2015: tweemaal).

verzoekschriftprocedures eveneens de uitstroom van zaken meegeteld in gevallen waarin partijen, ondanks herhaald verzoek, niet reageren op de vraag of de – nog aanhangige procedure – wel of niet moet worden voortgezet. Deze zaken stromen uit met “ambtshalve royement” (onder doorhalingen in de algemene tabellen).

Totaal overzicht zaken 2018

label 1	2018	2017	2016
Ingekomen zaken	178	189	177
Behandeling ter zitting ⁴	100	105	96
Minnelijke regeling ter zitting ⁵	22	18	28
Intrekkingen/doorhalingen	78	67	70
Uitspraken	239 ⁶	194	228

Verzoekschrift of dagvaarding

Bij de Ondernemingskamer worden sommige zaken bij verzoekschrift (bijvoorbeeld enquêtezaken en WOR-zaken) en andere bij dagvaarding (bijvoorbeeld uitkoopprocedures) aangebracht. In 2018 was de verdeling tussen beide typen zaken als volgt:

label 2	Verzoekschrift	Dagvaarding
Ingekomen zaken	166	12
Behandeling ter zitting	96	4
Minnelijke regeling ter zitting	20	2
Intrekkingen/doorhalingen	78	0
Uitspraken	217	22

Eerste aanleg en hoger beroep

De Ondernemingskamer maakt als bijzondere kamer deel uit van het gerechtshof Amsterdam. Zij heeft specifieke, landelijke bevoegdheden. In het overgrote deel van de zaken fungeert zij als eerste en enige feitelijke rechter. Voor 2018 is de verdeling tussen eerste aanleg en hoger beroep zaken als volgt:

label 3	Eerste aanleg	Hoger beroep
Ingekomen zaken	167	11
Behandeling ter zitting	95	5
Minnelijke regeling ter zitting	20	2
Intrekkingen/doorhalingen	76	2
Uitspraken	234	5

2. Verzoekschriftprocedures

Enquêteprocedure, artikel 2:344 BW e.v.

De enquêteprocedure is de meest voorkomende procedure bij de Ondernemingskamer. In 2018 hadden 113 verzoekschriften betrekking op het enquêterecht, 68,1% (113 op 166) van alle ingekomen verzoekschriften en 63,4% (113 op 178) van het totaal aantal nieuwe zaken. Zie de verzameltabellen onder 6.

⁴ Toelichting:

(i) Inclusief gehouden comparities en pleidooien: in 2018 2 comparities en 1 pleidooi.

(ii) Meerdaagse zittingen in een zaak worden geteld als 1 zitting.

(iii) Op deze 100 zittingen zijn in totaal 108 ingekomen verzoeken of vorderingen behandeld in 2018 (voor 2017 is deze verhouding 105 om 120). Met elkaar samenhangende verzoeken of vorderingen worden zoveel mogelijk in 1 keer ter zitting behandeld, en in voorkomende gevallen ook als zodanig geteld.

⁵ Toelichting:

(i) In 2018 deed zich in 1 geval de situatie voor dat voor 2 samenhangende zaken (die dus afzonderlijk worden geteld) 1 minnelijke regeling werd getroffen (in 2017: in geen geval en in 2016: 1 geval waarin voor 2 samenhangende zaken 1 minnelijke regeling is getroffen).

(ii) Van de 22 zaken in 2018 waarin een minnelijke regeling ter zitting werd getroffen, ging die regeling veertienmaal gepaard met een aanwijzing van een persoon op verzoek van partijen (in 2017: van de 18 zaken twaalfmaal).

⁶ Als gevolgd van de hiervoor in voetnoot 9 vermelde regel is dit aantal in 2018 sterk vertekend; in de zaak Aptitude Health B.V. zijn 2 beschikkingen gegeven met elk 7 zaaknummers. Verwezen wordt naar voetnoten 19 en 23 hierna. Genormaliseerd is het aantal uitspraken 227.

Binnen de enquêteprocedure wordt gewoonlijk onderscheid gemaakt tussen de zogeheten eerste fase en de tweede fase. Ten behoeve van dit jaarverslag worden de verzoeken en beslissingen op de voet van artikel 2:345 tot en met 2:353 BW gerekend tot de eerste fase en verzoeken en beslissingen op de voet van artikel 2:354 tot en met 2:356 BW tot de tweede fase, met dien verstande dat verzoeken tot het treffen van onmiddellijke voorzieningen (artikel 2:349a lid 2 BW) die worden ingediend na deponering van het onderzoeksverslag worden gerekend tot de tweede fase. Het aantal eerste fase verzoekschriften overtreft het aantal in de tweede fase: 86,73% (98) tegenover 13,27% (15). Dat geldt ook voor de beschikkingen: 88,83% (175) tegenover 11,17% (22).

tabel 4	2018	2017	2016
Ingekomen verzoeken	113	127	120
<i>Eerste fase</i> ⁷	98	111	98
<i>Tweede fase</i>	15	16	22
Beschikkingen	198	158	190
<i>Eerste fase</i>	176 ⁸	127	177
<i>Tweede fase</i>	22	31	13

Enquête, eerste fase

In de eerste fase van de enquêteprocedure worden niet alleen beslissingen gegeven op enquêteverzoeken en verzoeken tot het treffen van onmiddellijke voorzieningen, maar daarnaast veelvuldig op verzoeken met een incidenteel karakter. Te denken valt aan verzoeken tot verhoging van het onderzoeksbudget (artikel 2:350 lid 3 BW), verzoeken aan de raadsheer-commissaris (r-c) tot het geven van een aanwijzing (artikel 2:350 lid 4 BW) of tot het geven van een bevel tot medewerking aan het onderzoek (artikel 2:352 BW), verzoeken tot het gelasten van een getuigenverhoor (artikel 2:352a BW), tot uitbreiding van het bevolen onderzoek, en tot inzage en machtiging tot mededeling uit het verslag (artikel 2:353 lid 2 en 3 BW), en beschikkingen waarmee de procedure (meestal na het bereiken van een schikking) wordt beëindigd nadat onmiddellijke voorzieningen zijn getroffen en/of een onderzoek is gelast, of waarmee een benoemde onderzoeker of bestuurder wordt aangewezen, ontheven of vervangen. Een deel van deze verzoeken wordt op informele wijze gedaan en vergt geen inhoudelijke behandeling en wordt daarom niet afzonderlijk geteld. Incidentele verzoeken die wel een inhoudelijke behandeling vergen, worden wel afzonderlijk geteld⁹ en zijn in onderstaande tabel in de categorie 'ingekomen verzoeken' verwerkt.

tabel 5	2018	2017	2016
Ingekomen verzoeken totaal	98	111	98
<i>Alleen enquête</i>	4	4	8
<i>Enquête met onmiddellijke voorzieningen</i>	83	94	64
<i>Alleen verzoek tot onmiddellijke voorzieningen</i>	5	8	9
<i>Verzoek aan r-c (350 lid 4/352 lid 1)</i>	4	3	6
<i>Verzoek inzage/machtiging (353)</i>	2	1	6
<i>Overig</i>	0	1	5
 Intrekkingen	 40	 30	 35
<i>Voor zitting</i>	12	13	17
<i>Ter of na zitting</i>	28	17	18
 Ambtshalve royement/doorhaling	 3	 0	 2
 Behandeling ter zitting	 67	 74	 63
 Beschikkingen totaal	 176	 127	 177
<i>Geheel of gedeeltelijk toegewezen</i>	31	29	34
<i>Enquête toegewezen</i>	2	0	3
<i>Enquête en onmiddellijke voorzieningen toegewezen</i>	24	17	25

⁷ Hieronder vallen verzoeken tot enquête en/of onmiddellijke voorzieningen enerzijds en alle andere verzoeken in eerste fase anderzijds (in 2018: 92 plus 6, in 2017: 106 plus 5, in 2016: 81 plus 17). Deze uitsplitsing is ook gemaakt in tabel 5 hieronder.

⁸ Als gevolg van de hiervoor in voetnoot 9 vermelde regel is dit aantal in 2018 vertekend; verwezen wordt naar voetnoten 19 en 23 hierna.

⁹ In die gevallen wordt de desbetreffende zaak in het administratieve systeem geregistreerd onder een afzonderlijk volgnummer. Hierbij moet vooral worden gedacht aan verzoeken waar een voldragen partijdebat op volgt en die een inhoudelijk oordeel van de Ondernemingskamer, de voorzitter of de raadsheer-commissaris vergen.

<i>Enquête toe-, onmiddellijke voorzieningen afgewezen</i>	3	1	1
<i>Onmiddellijke voorzieningen toegewezen¹⁰</i>	2	11	5
Afwijzingen	24	28	20
<i>Enquête afgewezen</i>	1	3	6
<i>Enquête en onmiddellijke voorzieningen afgewezen</i>	21	20	9
<i>Onmiddellijke voorzieningen afgewezen</i>	2	5	5
Overige enquêtebeschikkingen	121	70	123
<i>Afzonderlijke aanwijzing onderzoeker</i>	18	10	21
<i>Afzonderlijke aanwijzing OK-functionaris¹¹</i>	21	24	18
<i>Afzonderlijke inzage onderzoeksverslag</i>	0	0	1
<i>Machtiging mededeling uit verslag</i>	2	1	6
<i>Kostenverhoging onderzoek¹²</i>	13	6	12
<i>Vaststelling vergoeding onderzoeker</i>	7	5	14
<i>Beslissingen raadsheer-commissaris¹³</i>	4	2	6
<i>Beëindiging na bereiken minnelijke regeling¹⁴</i>	11	10	14
<i>Beëindiging overig¹⁵</i>	21	3	8
<i>Deponering met terinzagelegging verslag¹⁶</i>	12	5	16
<i>Overige¹⁷</i>	12	7	5

Enquête, tweede fase

label 6	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	15	14	18
<i>Wanbeleid¹⁸</i>	4	7	15
<i>Onmiddellijke voorzieningen</i>	7	5	2

¹⁰ Hieronder vallen niet slechts de spoedvoorzieningen voorafgaand aan een beslissing op het enquêteverzoek, maar ook beslissingen tot het treffen van nadere onmiddellijke voorzieningen in de onderzoeksfase.

¹¹ In 2018 zijn hier 7 met elkaar samenhangende zaken afzonderlijk geteld terwijl het materieel 1 geschil betreft (Aptitude Health B.V.). In deze zaak zijn 2 verzoekschriften ontvangen van in totaal 7 onderscheiden verzoekers die ieder een ander verzoek deden.

¹² Indien bij een beslissing over verhoging van het onderzoeksbudget tevens de vergoeding van de onderzoeker wordt vastgesteld, wordt deze beschikking geteld bij 'vaststelling vergoeding onderzoeker', en niet bij 'kostenverhoging onderzoek'. In 2018 zijn hier 2 met elkaar samenhangende zaken afzonderlijk geteld terwijl het materieel 1 geschil betreft (MKA-Chirurgen Noordrand Rotterdam B.V.).

¹³ In 2018: in 1 geval een bevel aan een persoon tot verstrekken van informatie aan de onderzoeker (artikel 2:352 lid 1 BW), in 1 geval een toewijzing op een verzoek tot het geven van een aanwijzing aan de onderzoeker en in 2 gevallen een afwijzing op zo een verzoek (artikel 2:350 lid 4 BW).

¹⁴ Toelichting:

(i) Procedures worden bij beschikking beëindigd indien onmiddellijke voorzieningen zijn getroffen en/of een onderzoek is gelast, maar voortzetting van de procedure geen doel meer dient (bijvoorbeeld door een minnelijke regeling tussen partijen of door gebrek aan baten bij de vennootschap waardoor het onderzoek niet aan kan vangen).

(ii) Beëindiging van onmiddellijke voorzieningen als gevolg van een minnelijke regeling volgt meestal op een intrekking van het onderliggende enquêteverzoek. Die intrekking wordt geteld onder intrekkingen/doorhalingen. De beschikking waarbij de onmiddellijke voorziening wordt beëindigd wordt hier als beschikking meegeteld.

(iii) Soms wordt na het treffen van een minnelijke regeling de zaak stapsgewijs beëindigd op verzoek van partijen, zoals eerst een beschikking tot beëindiging van de onmiddellijke voorziening of een deel daarvan, en daarna een afzonderlijke beschikking waarbij het onderzoek en eventueel resterende onmiddellijke voorziening worden beëindigd. Beide beschikkingen worden in die situatie geteld onder 'beëindiging na minnelijke regeling'.

(iv) In 2018 zijn 2 met elkaar samenhangende zaken afzonderlijk geteld terwijl het materieel 1 geschil betreft (Dijkstra Beaumont Holding B.V.).

¹⁵ Betreft dus zowel beëindiging van afzonderlijke onmiddellijke voorzieningen als beëindiging van het onderzoek tezamen met eventuele onmiddellijke voorzieningen. In 2018 zijn tweemaal 7 met elkaar samenhangende zaken afzonderlijk geteld terwijl het materieel 1 geschil betreft (Aptitude Health B.V.). In deze zaak zijn 2 verzoekschriften ontvangen van in totaal 7 onderscheiden verzoekers die ieder een ander verzoek deden. Genormaliseerd had dat tot 7 beschikkingen 'Beëindiging overig' geleid.

¹⁶ Toelichting: als in de deponeringsbeschikking tevens het onderzoeksbudget verhoogd is en/of de vergoeding van de onderzoeker is vastgesteld, wordt de beschikking uiteraard slechts eenmaal geteld, te weten onder 'Deponering met terinzagelegging verslag'.

¹⁷ Toelichting:

Voor 2018 betreft het elfmaal een niet-ontvankelijkheid. Daarbij zijn 4 met elkaar samenhangende zaken afzonderlijk geteld terwijl het materieel 1 geschil betreft (Mitrals Diagnostisch Centrum B.V.). Daarnaast gaat het om 1 afwijzing van een verzoek tot ontheffing van de onderzoeker (SNS Bank N.V. en SNS Reaal N.V.).

¹⁸ Wanbeleid plus eventueel voorzieningen en/of een verzoek tot verhaal van de kosten van het onderzoek op de voet van artikel 2:354 lid 2 BW. In voorgaande jaarverslagen werd ieder verzoek tot verhaal van onderzoekskosten nog als afzonderlijk ingekomen verzoek geteld.

<i>Overige</i> ¹⁹	4	2	1
Behandeling ter zitting	4	15	14
Intrekking/doorhaling ²⁰	2	5	1
<i>Voor de zitting</i>	0	2	1
<i>Na de zitting</i>	2	3	0
Beschikkingen	22	26	13
<i>Verzoek wanbeleid toegewezen</i> ²¹	6	6	3
<i>Verzoek wanbeleid afgewezen</i> ²²	1	2	3
<i>Separate beslissing (onmiddellijke voorzieningen)</i> ²³	4	5	4
<i>Afzonderlijke aanwijzing OK-functionaris</i> ²⁴	3	6	-
<i>Beëindiging na minnelijke regeling</i> ²⁵	0	4	0
<i>Overige beschikkingen</i> ²⁶	8	3	3

Enquête, minnelijke regelingen ter zitting getroffen

tabel 7	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Eerste fase ²⁷	16	15	23
Tweede fase	0	2	1

Adviesrecht van de ondernemingsraad, artikel 26 WOR

Na de verzoekschriften in de enquêteprocedure, vormen de verzoekschriften op de voet van artikel 26 WOR het grootste percentage (26,5%) ingediende verzoekschriften. Een ruime meerderheid pleegt echter voor de zitting weer te worden ingetrokken. In 2018 zijn 22 verzoeken vóór de behandeling ter zitting ingetrokken, terwijl in dat jaar 44 verzoeken zijn ingediend. Zie de verzameltabellen onder 6.

tabel 8	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	44	47	38
Behandeling ter zitting	17	11	9
Intrekkingen/doorhalingen	31	30	29
<i>Voor zitting</i>	22	30	24
<i>Na zitting</i>	9	0	5
Minnelijke regeling ter zitting ²⁸	4	1	4
Beschikkingen	13	13	11
<i>Verzoek toegewezen</i>	4	4	7
<i>Verzoek afgewezen</i> ²⁹	9	9	4

¹⁹ In 2018: betreft 4 verzoeken tot wijziging van de geldingsduur van een getroffen voorziening (artikel 2:357 lid 2 BW).

²⁰ In 2018: betreft 2 met elkaar hangende zaken die materieel 1 geschil betreffen (Stichting Meavita Nederland).

²¹ Al dan niet gepaard gaand met een beslissing op een verzoek ex artikel 2:354 BW tot verhaal van de kosten van het onderzoek. In voorgaande jaarverslagen werd iedere beslissing op dit type verzoek als afzonderlijke beschikking geteld.

²² Al dan niet gepaard gaand met een beslissing op een verzoek ex artikel 2:354 BW tot verhaal van de kosten van het onderzoek. In voorgaande jaarverslagen werd iedere beslissing op dit type verzoek als afzonderlijke beschikking geteld.

²³ In 2018: viermaal verlening duur onmiddellijke voorzieningen op de voet van artikel 2:357 lid 2 BW (waarvan 3 in materieel 1 zaak, ZED+ B.V.).

²⁴ In sommige gevallen gaat een aanwijzing gepaard met een ontheffing (vervanging van een functionaris). In 2018 in 2 gevallen.

²⁵ Deze 4 beëindigingen zien op materieel 2 geschillen.

²⁶ In 2018: eenmaal niet ontvankelijkheid, tweemaal toekenning beloning vereffenaar en eenmaal afwijzing beloning vereffenaar, tweemaal beëindiging van de zaak en tweemaal afwijzing verzoek nadere onmiddellijke voorzieningen.

²⁷ In 2018: negenmaal een intrekking; zevenmaal een aanhouding, waarvan 3 zonder proces-verbaal. In 9 van de 16 zaken is op verzoek van partijen een persoon aangewezen: driemaal een bindend adviseur en zesmaal een mediator. (In 2017: zesmaal een intrekking; negenmaal een aanhouding, waarvan 2 zonder proces-verbaal. In 10 van de 15 zaken is op verzoek van partijen een persoon aangewezen: viermaal een bindend adviseur, viermaal een mediator, eenmaal een bestuurder en in 1 zaak een bestuurder en een voorzitter van de raad van commissarissen gezamenlijk.)

²⁸ In 2018: viermaal met aanwijzing van een mediator c.q. procesbegeleider op verzoek van partijen.

²⁹ In 2018: waarvan tweemaal niet ontvankelijk.

Overige verzoekschriftprocedures

Hierna volgt een overzicht van een aantal andere verzoekschriftprocedures bij de Ondernemingskamer. Procedures die noch in 2018, noch in 2017 zijn voorgekomen, worden niet genoemd.

Jaarrekeningprocedure, artikel 2:447 BW

tabel 9	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	3	1	3
Behandeling ter zitting	3	1	1
Beschikkingen	3	4	0
Intrekkingen	0	1	1

Procedures op grond van de Wft

tabel 10	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	0	2	0
Behandeling ter zitting ³⁰	1	1	0
Beschikkingen	0	2	2

Hoger beroep van een beschikking van de rechtbank inzake verzet tegen fusie, artikel 2:316 lid 2 BW, 997 Rv

tabel 11	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen beroepschriften	2	0	0
Behandeling ter zitting	2	0	0
Beschikkingen	0	0	0
Intrekkingen	2	0	0

Procedures op de voet van artikel 36 lid 3 WMS

Artikel 36 lid 3 van de Wet medezeggenschap op scholen (WMS) biedt de mogelijkheid bij de Ondernemingskamer beroep in te stellen tegen een beslissing van de landelijke commissie geschillen WMS (LCG WMS). Daarnaast kent deze wet tot 1 januari 2017 de mogelijkheid om bij dagvaarding een vordering tot naleving van de verplichtingen jegens de medezeggenschapsraad aan de Ondernemingskamer voor te leggen (artikelen 36 leden 1 en 2 WMS). Vanaf 1 januari 2017 dienen alle geschillen bij verzoekschrift te worden ingediend, en is uitsluitend de LCG WMS in eerste aanleg bevoegd.³¹ De Ondernemingskamer behandelt dan alleen nog beroepen tegen uitspraken van de LCG WMS.

tabel 12	<u>2018</u>	<u>2016</u>	<u>2016</u>
Ingekomen beroepschriften	3	0	1
Ingekomen dagvaardingen	-	-	0
Behandeling ter zitting	2	1	0
Uitspraken	2	1	0
Intrekkingen	0	0	0

Verzoek aan de voorzitter van de Ondernemingskamer tot goedkeuring van de aanwijzing van een accountant, artikel 2:328 (fusie) of 334aa (splitsing) BW

tabel 13	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	0	1	0
Behandeling ter zitting	0	0	0
Beschikkingen	0	1	0
Intrekkingen	0	0	0

³⁰ In 2018: 1 behandeling ter zitting in het kader van de lopende SNS-procedure (Vaststelling schadeloosstelling artikel 6:11 Wft (Interventiewet)).

³¹ Staatsblad 2016, 273.

Verzoek ontslag commissaris of raad van commissarissen woningcorporatie, artikel 33 lid 1 Woningwet

tabel 14	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen verzoeken	1	0	1
Behandeling ter zitting	0	0	0
Beschikkingen	1	0	0
Intrekkingen	0	0	1

3. Rolprocedures

De belangrijkste rolprocedures betreffen die van de uitkoop van minderheidsaandeelhouders door de grootaandeelhouder die 95% of meer van de aandelen in een NV of BV houdt. Daarnaast wordt een enkele keer een procedure krachtens de geschillenregeling tussen aandeelhouders van een besloten vennootschap aanhangig gemaakt. De geschillenregeling wordt in eerste aanleg in beginsel door de rechtbank behandeld. Het hoger beroep wordt ingesteld bij de Ondernemingskamer.

De uitkoopprocedure wordt in eerste aanleg door de Ondernemingskamer behandeld. Het betrof in 2018 3,4% van alle ingekomen zaken. Het aantal uitspraken in de uitkoopprocedure maakt 8% uit van het totaal aantal uitspraken van de Ondernemingskamer in 2018.

Uitkoop minderheidsaandeelhouders, artikel 2:92a, 201a, 359c of 359d BW

tabel 15	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen zaken	6	7	12
<i>Vordering ex 2:92a BW</i>	2	2	2
<i>Vordering ex 2:201a BW</i>	2	5	4
<i>Vordering ex 2:359c BW</i>	2	0	6
<i>Vordering ex 2:359d BW</i>	0	0	0
Behandeling ter zitting	0	0	2
Doorhalingen	0	0	0
Arresten	19	14	22
<i>Tussenarrest</i>	8	5	14
<i>Eindarrest</i>	11	8	7

Geschillenregeling, artikel 2:336 e.v. BW

tabel 16	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Ingekomen zaken ³²	6	4	2
Behandeling ter zitting	1	2	1
Doorhalingen	0	1	0
Arresten	3	0	1
<i>Tussenarrest</i>	2	0	0
<i>Eindarrest</i>	1	0	1
Minnelijke regeling ter zitting	2	0	0

4. Overige: hersteluitspraak, artikel 31 Rv

tabel 17	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Uitspraken	3	1	3

5. Doorlooptijden: overzicht

Bij het geven van inzicht in de doorlooptijden moet onderscheid gemaakt worden tussen verzoekschriftprocedures en dagvaardingprocedures.

³² In 2018: waarvan 2 zaken in materieel 1 geschil (Arnold Maassen Handelsmaatschappij B.V.).

Behandelperiode

Bij zaken die aanhangig worden gemaakt bij verzoekschrift bepaalt de Ondernemingskamer, onder meer met inachtneming van de spoedeisendheid van de desbetreffende zaak en opgegeven verhinderdata, het tijdstip van de mondelinge behandeling en daarmee de termijn tussen indiening van het verzoek en de behandeling ter zitting. Deze termijn wordt hierna aangeduid als de behandelperiode.

In dagvaardingsprocedures heeft de Ondernemingskamer nauwelijks invloed op de termijn die verstrijkt tussen het aanbrengen van de zaak op de rol en het moment waarop partijen arrest vragen. De duur van die periode is onder meer afhankelijk van het tempo waarin partijen procederen en of gedaagden al dan niet in de procedure verschijnen (en zo niet of tegen hen zonder meer verstek kan worden verleend).

Om bovenstaande redenen worden hieronder slechts gegevens weergegeven over de behandelperiode in verzoekschriftprocedures, niet ook in dagvaardingsprocedures (zoals in eerdere jaren wel het geval was). De betekenis die kan worden gehecht aan de (ontwikkeling van) de behandelperiode in verzoekschriftprocedures is niet eenvoudig vast te stellen. Het komt voor dat de mondelinge behandeling in overleg met partijen een langere termijn wordt gepland of dat de mondelinge behandeling op verzoek van partijen wordt uitgesteld. In algemene zin kan niet gesteld worden dat een kortere behandeltijd beter is; de ideale behandeltijd doet recht aan de spoedeisendheid van de concrete zaak en de belangen van partijen bij een voldragen debat voorafgaand aan de beslissing van de Ondernemingskamer. In welke mate de behandeltijd daaraan voldoet is niet uit de cijfers af te leiden.

Beslisperiode

De beslisperiode is de periode die verstrijkt tussen de datum waarop partijen de Ondernemingskamer vragen uitspraak te doen en de datum waarop de Ondernemingskamer uitspraak doet. Die termijn is zowel in verzoekschriftprocedures als in dagvaardingsprocedures relevant. In het algemeen hebben partijen behoefte aan een zo kort mogelijke beslisperiode. Het komt voor dat partijen de Ondernemingskamer verzoeken de uitspraak aan te houden (bijvoorbeeld vanwege schikkingsonderhandelingen), hetgeen leidt tot een langere beslisperiode. In verzoekschriftprocedures kondigt de Ondernemingskamer in de regel aan het eind van de zitting aan op welke termijn zij naar verwachting uitspraak zal doen. Die termijn houdt in de regel verband met de mate van spoedeisendheid. Sinds 2017 wordt bijgehouden in welke mate die aangekondigde termijn wordt gerealiseerd.

De totale doorlooptijd per beslissing

De totale doorlooptijd per beslissing is de gehele periode vanaf het aanbrengen van de zaak tot de beslissing. Het is dus de optelling van de behandelperiode en de beslisperiode.

De totale doorlooptijd per zaak

De totale doorlooptijd per zaak is de gehele periode vanaf het aanbrengen tot de uitspraak waarmee een einde aan de procedure komt. Deze periode is vooral relevant in de uitkoopprocedure en wordt daarom alleen met betrekking tot die procedure in dit verslag vermeld. De totale doorlooptijd per zaak kan meerdere behandel- en beslistermijnen omvatten, bijvoorbeeld indien eerst bij tussenarrest een waarderingsdeskundige wordt benoemd en na het deskundigenbericht een eindarrest wordt gewezen.

In enquêtezaken is de totale doorlooptijd per zaak niet een goed hanteerbaar begrip. Een beschikking waarbij een enquêteverzoek wordt toegewezen, is een eindbeschikking waartegen cassatie openstaat, maar is niet het einde van de enquêteprocedure. Op toewijzing van het enquêteverzoek volgt immers het onderzoek en lopen eventueel getroffen onmiddellijke voorzieningen. In die periode kunnen nieuwe onmiddellijke voorzieningen worden getroffen en kunnen de onderzoeker en procespartijen verzoeken ten aanzien van het onderzoek doen. De duur van het onderzoek is mede afhankelijk van factoren waarop de Ondernemingskamer slechts geringe invloed heeft; de complexiteit van het onderzoek, problemen met de financiering van het onderzoek of schikkingsonderhandelingen.

In WOR-zaken heeft de totale doorlooptijd per zaak geen praktische betekenis naast de totale doorlooptijd per beslissing omdat in die zaken de procedure (vrijwel) altijd eindigt met de eerste beslissing na de mondelinge behandeling.

De volgende toelichting dient ter vergroting van het inzicht in en de betekenis van de doorlooptijden. Bij de berekening van doorlooptijden in de verzoekschriftprocedures zijn, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, alleen die zaken meegenomen waarin een mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden. Op een uitspraak in een enkele zaak na is aan de uitspraken in de categorie 'Overige enquêtebeschikkingen' (zie hoofdstuk III.2) geen mondelinge behandeling voorafgegaan. De doorlooptijden van die uitspraken zijn dus niet meegenomen en zijn ook weinig relevant omdat het vaak regie-getinte beslissingen zijn.

waarvan de doorlooptijd doorgaans niet meer dan een of enkele weken is. Andersom is, een enkele uitzondering daargelaten, aan enquêtebeschikkingen in eerste en tweede fase steeds een mondelinge behandeling voorafgegaan. De doorlooptijden van die zaken zijn wel opgenomen en zijn ook relevant, omdat het materiële beslissingen betreft (toe- afwijzing enquêteverzoek etc.). Alleen de eerste mondelinge behandeling en de eerste daaropvolgende beslissing worden gebruikt voor de berekening van doorlooptijden.

Bij enquêteprocedures in eerste fase blijft de procedure in geval van toewijzing formeel doorlopen ook ná de eindbeslissing: het bevolen onderzoek vindt immers plaats na die eindbeslissing, terwijl eventueel getroffen onmiddellijke voorzieningen doorgaans ook doorlopen. De periode na de eindbeslissing in de 1^e fase wordt voor het bepalen van de doorlooptijden niet meegerekend. Voorts geldt dat 1^e en 2^e fase als twee verschillende zaken worden gezien: de totale doorlooptijd per zaak betreft dus steeds de onderscheiden fasen afzonderlijk.

De in het verslag vermelde doorlooptijden zijn gemeten in kalenderdagen.

Hieronder worden de volgende categorieën doorlooptijden weergegeven:

- de behandelperiode van zaken waarin in 2018 een zitting heeft plaatsgevonden;
- de behandelperiode van zaken waarin in 2018 uitspraak is gedaan;
- de beslisperiode in zaken waarin in 2018 uitspraak is gedaan;
- de totale doorlooptijd per zaak voor zaken die in 2018 geëindigd zijn.

Aan de categorieën liggen dus niet steeds dezelfde zaken ten grondslag. Bij de berekening van doorlooptijden (a-c) is wel steeds vastgehouden aan de regel dat verschillende zaken die materieel één geschil vormen, gezamenlijk een keer in de betreffende berekening van de doorlooptijd worden meegenomen.

A. Behandelperiode³³

Deze behandelperiode laat zien het aantal dagen tussen:

- de dag van indiening van het verzoekschrift en
- de dag in 2018 waarop de mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden³⁴

tabel 18	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Enquête eerste fase	61	46	49
Enquête tweede fase	94	95	88
WOR	54	70	44
Overige verzoekschriften	90	43	62

B. Beslisperiode

De beslisperiode laat zien het aantal dagen tussen:

- de dag waarop de mondelinge behandeling heeft plaatsgevonden/arrest is gevraagd en
- de dag waarop de Ondernemingskamer in 2018 uitspraak heeft gedaan.

De zaken die hierin zijn opgenomen zijn die waarin in 2018 uitspraak is gedaan. Dat zijn dus dezelfde zaken die zijn gehanteerd bij berekening van de Behandelperiode (zie A hiervoor).

tabel 19	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Enquête eerste fase	61	44	46
Enquête tweede fase	197	63	62
WOR	49	40	38
Overige verzoekschriften ³⁵	84	48	-

tabel 20	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Uitkoop	78	81	101
Geschillenregeling ³⁶	152	-	131

³³ In het jaarverslag 2015 werd ditnog Behandelperiode-I genoemd.

³⁴ Bij verzoekschriftprocedures geeft deze categorie dus het antwoord op de vraag hoe lang de partijen die in 2017 zitting hadden, hebben moeten wachten op de mondelinge behandeling van het verzoekschrift. Daar zitten dus ook verzoekschriften bij die partijen vóór 2017 hebben ingediend en/of waarop de Ondernemingskamer na 2017 uitspraak heeft gedaan. Eveneens zitten daar dus zaken in die na de zitting in 2017 zijn ingetrokken en niet tot een uitspraak hebben geleid. Overigens wordt de Behandelperiode mede bepaald door de verhinderdata van partijen.

³⁵ In 2017: slechts op 1 zaak gebaseerd.

³⁶ In 2018: slechts op 2 zaken gebaseerd.

C. Totale doorlooptijd per beslissing

Deze doorlooptijd geeft weer het aantal dagen tussen:

- (i) de dag van indiening verzoekschrift en
- (ii) de eerste daarop volgende beslissing in 2018. Het betreft dus de optelsom van de behandelperiode (A) en de beslisperiode (B).

De zaken die hierin zijn opgenomen zijn die waarin in 2018 uitspraak is gedaan.

tabel 21	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Enquête eerste fase	118	85	98
Enquête tweede fase	297	158	125
WOR	106	102	82
Overige verzoekschriften ³⁷	173	102	-

D. Totale doorlooptijd per zaak.

De totale doorlooptijd per zaak toont het aantal dagen tussen:

- (i) de dag aanbrengen op de rol en
- (ii) de dag van de uitspraak in 2018 waarmee de procedure tot een einde komt.

tabel 22	<u>2018</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Uitkoop	297	532	159

Tot slot: aangekondigde uitspraaktermijn ter zitting

Met ingang van het verslagjaar 2017 is bijgehouden hoe vaak een ter zitting aangekondigde uitspraaktermijn daadwerkelijk wordt gehaald, en in de gevallen van overschrijding hoe lang de gemiddelde overschrijding is. Voor 2018 geldt dat in (slechts) 36% van de gevallen de ter zitting aangekondigde uitspraaktermijn wordt gehaald (in 2017: 53,5%). Als die niet wordt gehaald, is de gemiddelde overschrijdingstermijn 45 dagen.

tabel 23	<u>Aantal</u>	<u>Percentage</u>
<u>Periode overschrijding in 2018</u>		
minder dan 2 weken	14	23,73%
2 -4 weken	15	24,42%
4 -6 weken	10	16,95%
meer dan 6 weken	20	33,90%

³⁷ In 2017: slechts op 1 zaak gebaseerd.

6. Verzameltabellen

Verzameltabel zaken 2018

Aantallen	Totaal	Enquête	WOR	Jaarrekening	Uitkoop	Geschillenregeling	Overige
Ingekomen zaken	178	113	44	3	6	6	6
Intrekkingen/doorhalingen	78	45	31	0	0	0	2
Behandelingen ter zitting	100	71	17	3	2	1	5
Uitspraken	239	198	13	3	19	3	3

Percentages	Totaal	Enquête	WOR	Jaarrekening	Uitkoop	Geschillenregeling	Overige
Ingekomen zaken	100%	63,4%	24,7%	1,7%	3,4%	3,4%	3,4%
Intrekkingen/doorhalingen	100%	57,7%	39,7%	0%	0%	0%	2,6%
Behandelingen ter zitting	100%	71%	17%	3%	2%	1%	5%
Uitspraken	100%	82,8%	5,4%	1,3%	7,9%	1,3%	1,3%

Doorlooptijden 2018 (beslisperiode)*kalenderdagen tussen (i) mondelinge behandeling of vragen arrest en (ii) uitspraak*

tabel 24	2018	2017	2016
Enquête eerste fase	61	44	46
Enquête tweede fase	197	63	62
WOR	49	40	38
Overige verzoekschriften	84	48	-
Uitkoop	78	81	101
Geschillenregeling	152	-	131

Aanwijzing van personen:³⁸

tabel 25	2018	2017	2016
Onderzoeker	19	12	19
Bestuurder	25	17	24
Commissaris	5	7	5
Beheerder van aandelen	10	10	15
Vereffenaar	3	2	2
Bindend adviseur	3	4	12
Deskundige	2	2	4
Mediator	10	5	6
Overige ³⁹	1	4	5
Totaal	78	63	92

Getroffen (onmiddellijke) voorzieningen in het enquêterecht:⁴⁰

tabel 26	2018	2017	2016
Benoeming bestuurder	22	18	24
Beheer van aandelen	12	13	22
Schorsing bestuurder	8	5	16
Benoeming commissaris	4	8	5
Schorsing commissaris	1	0	2
Ontslag bestuurder	3	3	2
Ontslag commissaris	0	1	0
Wijziging statutaire bepaling	4	1	2
Ontbinding	2	2	2
Overig ⁴¹	2	6	5
Totaal	57	57	80

³⁸ Toelichting bij de wijze van telling van de aanwijzingen van personen:

(i) deze tabel geeft inzicht in de aantallen personen die door de Ondernemingskamer in enig jaar worden benaderd en aangewezen. Het gaat dus steeds om de aanwijzing van een fysieke persoon. Consequentie hiervan is bijvoorbeeld (a) dat bij vervanging van een functionaris door een andere persoon de aanwijzing van die andere persoon dus wordt meegeteld, en (b) dat indien meer personen in dezelfde hoedanigheid in 1 geschil worden aangewezen, zij afzonderlijk worden geteld (dit laatste is pas met ingang van 2017 doorgevoerd).

(ii) wordt de persoon in 1 geschil in meerdere hoedanigheden benoemd dan wordt een keuze gemaakt voor een bepaalde typering ter vermindering van dubbelstellingen. Voorbeelden: de bestuurder of vereffenaar die ook beheerder van aandelen wordt, wordt alleen bij de bestuurders meegeteld; de bestuurder die tevens wordt aangewezen als vereffenaar wordt meegeteld bij vereffenaars.

(iii) bij meerdere aanwijzingen van dezelfde in met elkaar samenhangende zaken wordt de aanwijzing van die persoon slechts eenmaal geteld als die zaken materieel 1 geschil vormen. Zie voetnoot 3 hiervoor.

(iv) als de aanwijzing van de persoon plaatsvindt door middel van de omzetting van een onmiddellijke voorziening in een voorziening ex artikel 2:356 BW wordt de aanwijzing van die persoon hier als nieuwe aanwijzing geteld.

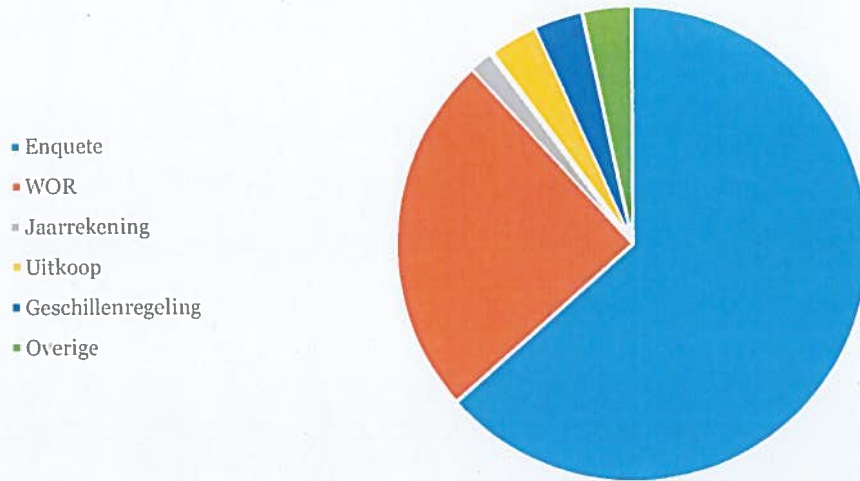
³⁹ In 2018: 1 procesbegeleider.⁴⁰ Deze tabel laat zien welke typen (onmiddellijke) voorzieningen met welke frequentie in 2018 zijn getroffen. Enkele wenken:

(i) het gaat om het aantal keer in enig jaar dat een bepaald type (onmiddellijke) voorziening in een zaak wordt getroffen, ongeacht of daadwerkelijk een fysieke persoon in die functie wordt aangewezen en ongeacht het aantal personen.

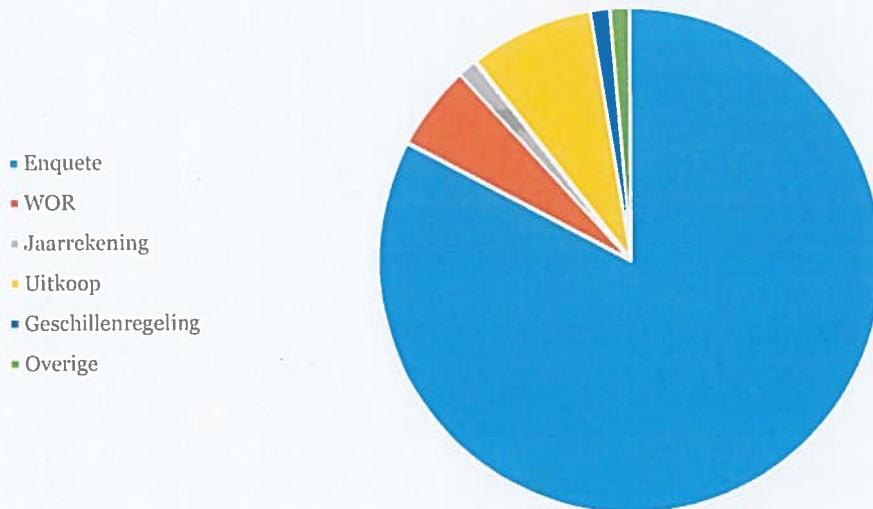
(ii) bij meerdere voorzieningen van hetzelfde type in met elkaar samenhangende zaken wordt die voorziening slechts eenmaal geteld als die zaken materieel 1 geschil vormen. Zie voetnoot 3 hiervoor.

⁴¹ In 2018: eenmaal wijziging contractuele bepaling (Nijhuis Fabel B.V.) en eenmaal vernietiging besluiten.

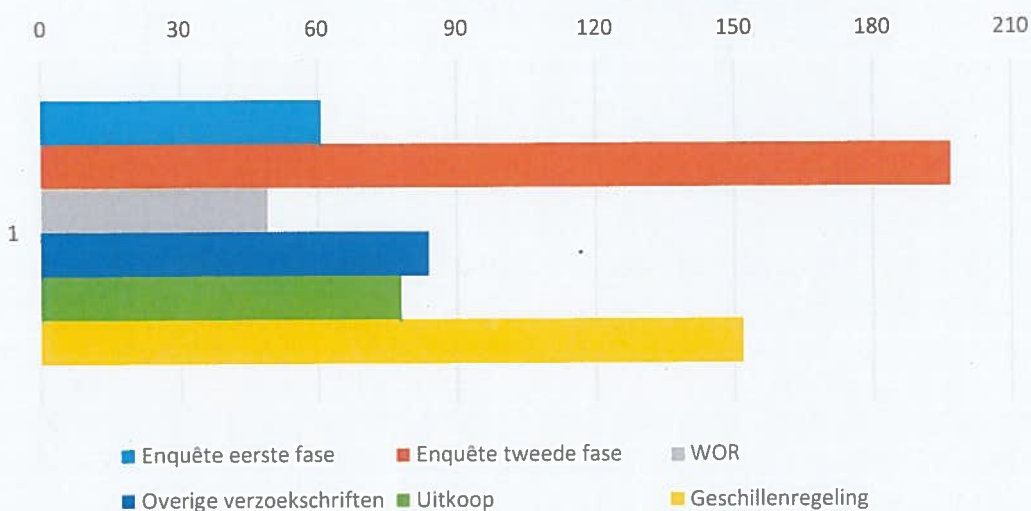
2018 Instroom

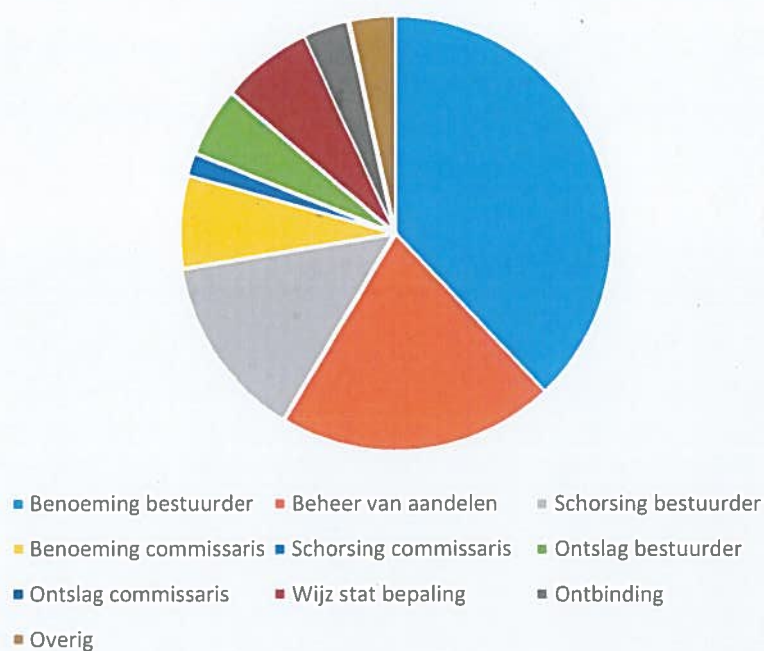
2018 Uitspraken

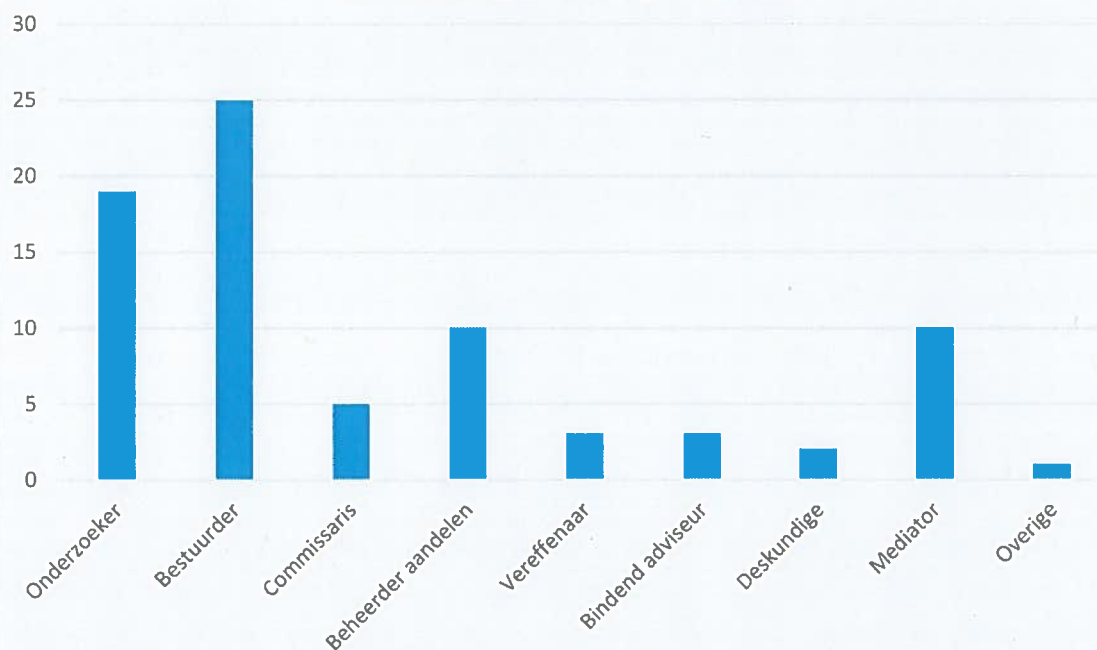
2018 Doorlooptijden (beslisperiode)

2018 Typen (onmiddellijke) voorzieningen

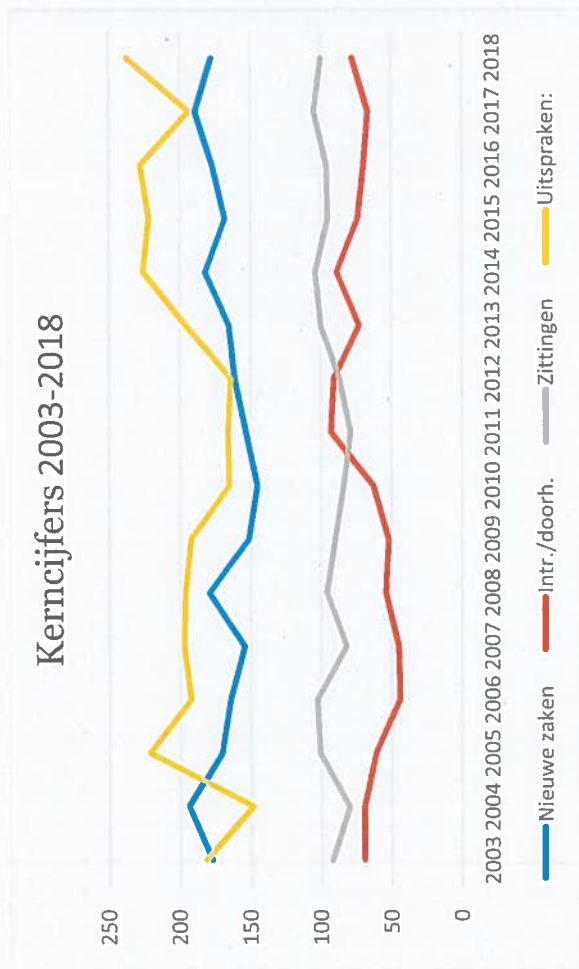

2018 Aangewezen personen

7. Meerjarig overzicht: kerncijfers 2003-2018

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Nieuwe zaken:																
Verzoekschrift	159	173	158	149	134	160	147	135	143	145	152	176	156	163	178	166
Dagvaarding	18	20	12	15	20	19	4	10	10	16	13	6	12	14	11	12
Totaal	177	193	170	164	154	179	151	145	153	161	165	182	168	177	189	178
Intrekkingen/ doorhalingen	69	69	61	44	45	54	52	63	93	91	73	89	74	70	67	78
Zittingen	92	80	101	103	82	96	90	84	79	87	99	104	95	96	105	100
Uitspraken:																
Verzoekschrift	161	120	197	171	178	170	178	144	155	132	174	205	199	205	180	216
Dagvaarding	20	28	24	21	19	26	14	21	11	32	22	21	23	23	14	22
Totaal	181	148	221	192	197	196	192	165	166	164	196	226	222	228	194	239

V. ORGANISATIE

De Ondernemingskamer houdt zitting met telkens 3 raadsheren, van wie 1 als voorzitter, 2 raden (deskundigen uit de praktijk die geen lid zijn van de rechterlijke macht) en ten minste 1 griffier.

De voorzitter, de secretarissen en de administratief-juridisch medewerkers van de Ondernemingskamer vormen samen het bureau van de Ondernemingskamer. Het bureau is onder meer belast met de coördinatie van de lopende procedures, het onderhouden van de contacten met door de Ondernemingskamer benoemde personen (onderzoekers, bestuurders en anderen) en de externe representatie van de Ondernemingskamer.

De bezetting van de Ondernemingskamer was in het jaar 2018 als volgt:

Leden van de Rechterlijke Macht

Voorzitter

mr. G.C. Makkink

Raadsheren

mr. J. den Boer

mr. A.M.L. Broekhuijsen-Molenaar

mr. M.M.M. Tillema

mr. A.J. Wolfs

mr. A.W.H. Vink

Raadsheer-plaatsvervanger

prof. mr. M.P. Nieuwe Weme

Raden(-plaatsvervanger)

drs. P.R. Baart

prof. dr. R.A.H. van der Meer RA

prof. dr. mr. F. van der Wel RA

prof. dr. M.N. Hoogendoorn RA

dr. P.M. Verboom

drs. M.A. Scheltema

mr. drs. B.M. Prins

drs. P.G. Boumeester

prof. drs. E. Eeftink RA

drs. J.B.M. Streppel

drs. J.S.T. Tiemstra RA

drs. C. Smits-Nusteling RC

mr. drs. G. Boon RA

prof. dr. mr. S. ten Have

mr. D.E.M. Aleman MBA

W. Wind

Secretarissen van de Ondernemingskamer

mr. drs. R. Verheggen (tot september)

mr. H.H.J. Zevenhuijzen

mr. M.A. Sterk

mr. F.L.A. Straathof

mr. S.C. Prins

mr. S.M. Govers

Administratief-juridisch medewerkers

C.M.M. van Vlaanderen

I.E.G.M. Veerman-Tol

VI. CONTACTGEGEVENS

Terechtingsittingen, tevens bezoekadres en griffie

Paleis van Justitie
IJdok 20
1013 MM Amsterdam

Telefoon, e-mail en fax

telefoon: (+31) (0)88 - 36 11317
e-mail: ondernemingskamer@rechtspraak.nl
fax: (+31) (0)88 - 36 10040

Postadres

Postbus 1312
1000 BH AMSTERDAM

Website

www.rechtspraak.nl

Webpagina

<http://www.rechtspraak.nl/Organisatie/Gerechtshoven/Amsterdam/OverHetGerechtshof/Organisatie/Pages/Ondernemingskamer.aspx>